

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ГОСПОДАРЮВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав: студент II курсу, групи 672
заочної форми навчання
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
Бублик Василь Васильович _____

Керівник:
доцент кафедри фінансів і кредиту
Марусяк Наталія Леонідівна _____

До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № ____ від _____ 2023 р.

Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.

Чернівці – 2023

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретично-методичні аспекти управління фінансовою діяльністю підприємств	6
1.1. Зміст та завдання фінансової діяльності підприємств	6
1.2. Особливості управління фінансовою діяльністю підприємств	12
1.3. Організаційне забезпечення управління фінансовою діяльністю підприємств	18
Висновки до розділу 1	23
Розділ 2. Оцінка фінансової діяльності Чернівецького міськШЕП	25
2.1. Характеристика фінансування комунального підприємства	25
2.2. Аналіз складу та структури активів міського комунального підприємства	31
2.3. Оцінка ефективності фінансової діяльності Чернівецького міськШЕП	39
Висновки до розділу 2	45
Розділ 3. Напрями вдосконалення управління фінансовою діяльністю Чернівецького міськШЕП	47
3.1. Проблеми та перспективи підвищення результативності фінансової діяльності на підприємстві	47
3.2. Шляхи поліпшення фінансового стану Чернівецького міськШЕП	57
Висновки до розділу 3	62
Висновки	64
Список використаних джерел	69
Додатки	

ВСТУП

В організаційній та управлінській роботі підприємств фінансова діяльність посідає особливе місце. Фінансовою діяльністю підприємств є виконання фінансової частини їхніх виробничо-господарських бізнес планів. Від неї багато в чому залежить своєчасність і повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та стійкість економічного розвитку, виконання фінансових зобов'язань перед державою й іншими суб'єктами господарювання.

Сьогодні розвиток підприємств практично неможливий без ефективної фінансової діяльності, яка забезпечує створення сприятливого внутрішнього середовища для досягнення ними поставлених цілей та завдань. Це в свою чергу вимагає від суб'єктів системи фінансового управління на підприємстві чіткого розуміння сучасних концепцій, моделей, принципів та методів організації і здійснення фінансової діяльності, які допоможуть їм ефективно та раціонально формувати, розподіляти та використовувати капітал підприємства, а також сприятимуть підвищенню їхньої прибутковості в процесі господарювання, шляхом мінімізації фінансових ризиків та забезпечать високий рівень фінансової стійкості й платоспроможності.

Тому виникає нагальна необхідність щодо створення дієвих теоретичних засад дослідження питань пов'язаних з фінансовою діяльністю, які матимуть важливе значення для наукового обґрунтування сутності, змісту та напрямків формування та реалізації фінансової роботи на підприємстві.

Проблеми управління фінансовою діяльністю підприємства знайшли відображення у наукових працях таких учених, як: В.І. Аранчій, М.М. Бердар, Г.М. Азаренкова Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко, А.М. Поддєрьогін, О.О. Непочатенко, О.Ю. Ніпіаліді, О.О. Терещенко, Г.І Філіна. Більшість праць присвячена теоретичним основам, а також методичним підходам із розкриття сутності та основних завдань управління фінансовою діяльністю підприємства. Проте в сучасних умовах існує необхідність розробки

ефективної методики управління фінансової діяльності з метою адаптації до вітчизняних умов господарювання.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є дослідження теоретично-методичних та практичних засад управління фінансовою діяльністю комунального підприємства у сучасних умовах господарювання, а також визначення напрямків удосконалення системи управління фінансовою діяльністю підприємства.

Досягнення мети зумовило вирішення наступних **завдань**:

- вивчення змісту та завдань фінансової діяльності підприємств;
- розгляд принципів та методів управління фінансовою діяльністю;
- дослідження організаційного забезпечення управління фінансовою діяльністю підприємства;
- оцінку управління фінансовою діяльністю Чернівецького міськШЕП,
- визначення напрямів удосконалення управління фінансовою діяльністю Чернівецького міськШЕП.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовою діяльністю Чернівецького міськШЕП. **Предметом** дослідження є механізм управління фінансовою діяльністю міського комунального підприємства в сучасних умовах господарювання.

Теоретичною і **методологічною основою** роботи є концепції фінансового управління. Для досягнення мети і реалізації поставлених завдань в роботі використовуватимуться певні загальнонаукові та специфічні **методи** дослідження: системний підхід, методи узагальнення та класифікації, порівняльних характеристик для розкриття теоретичних та методологічних аспектів управління фінансовою діяльністю комунального підприємства; економіко-статистичний та аналітичний метод для проведення аналізу ефективності фінансової діяльності; абстрактно-логічний метод, ситуаційний аналіз, системний підхід для розробки рекомендацій щодо вдосконалення управління фінансовою діяльністю підприємства.

Інформаційною базою роботи є наукові дослідження, законодавчі та нормативні документи, фінансова звітність підприємства, монографії, навчальна література, періодичні видання.

Наукова новизна одержаних результатів. У кваліфікаційній роботі поглиблено теоретично-методичні засади та обґрунтовано практичні рекомендації щодо вдосконалення управління фінансовою діяльністю підприємства. Наукові результати, що характеризують новизну дослідження, полягають у тому, що набули подальшого розвитку:

- теоретично-методичні підходи до формування системи ефективного управління фінансовою діяльністю на підприємстві;
- обґрунтування пропозицій щодо удосконалення управління фінансовою діяльністю досліджуваного підприємства у розрізі функціональних підсистем її управління: управління ліквідністю та платоспроможністю; управління фінансовою стійкістю; управління рентабельністю (прибутковістю); керування діловою активністю підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає у науковому обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління фінансовою діяльністю Чернівецького міськШЕП.

Структура та обсяг роботи. Основна частина кваліфікаційної роботи другого магістерського рівня включає вступ, три розділи, висновки. Результати дослідження викладені на 68 сторінках, список використаних джерел становить 61 найменувань. Робота містить 16 таблиць, 11 рисунків та 4 додатка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Зміст та завдання фінансової діяльності підприємств

Сучасне підприємство є самостійним господарюючим суб'єктом, що здійснює господарську діяльність з метою створення доданої вартості, а саме отримання прибутку і задоволення суспільних потреб. Враховуючи різні етапи розвитку діяльності перед підприємством стоять певні цілі і завдання. Визначення цих завдань залежить від багатьох факторів, зокрема, поточного стану підприємства, його конкурентоспроможності, зв'язків з іншими суб'єктами господарювання, а також внутрішніх механізмів, що впливають на функціонування підприємства.

В процесі дослідження впливу всіх перерахованих вище факторів використовується комплексний аналіз господарської діяльності, який враховує сучасні умови. Важливою складовою аналізу є оцінка фінансового стану підприємства, яка дає відповідь на питання, наскільки забезпечено підприємство фінансовими ресурсами, що необхідні для функціонування підприємства; які напрямки їх розміщення і використання; які фінансові відносини у підприємства з іншими суб'єктами господарювання; який рівень платоспроможності підприємства та його ринкова стійкість .

Господарська діяльність будь-якого підприємства тісно пов'язана з його фінансовою діяльністю. Підприємство самостійно формує фінансування для своїх витрат відповідно до господарських планів, самостійно розпоряджається наявними фінансовими ресурсами, вкладаючи їх у операційну та інвестиційну діяльність з метою отримання прибутку. Видами господарської діяльності є (рис. 1.1):

– операційна діяльність, у межах якої важливо оцінити можливість підприємства продукувати грошові кошти на підтримку господарського процесу;

– інвестиційна діяльність – процес вкладання фінансових ресурсів в інвестиції. Показує, яким чином майбутні потужності зможуть підтримати необхідний рівень операційної діяльності та забезпечити планові рівні рентабельності і ліквідності;

– фінансова діяльність – характеризує зміни у власному і позиковому капіталі. Є цікавою з погляду майбутніх претензій власників і кредиторів функціонуючого підприємства на грошові потоки, які генеруються їм.

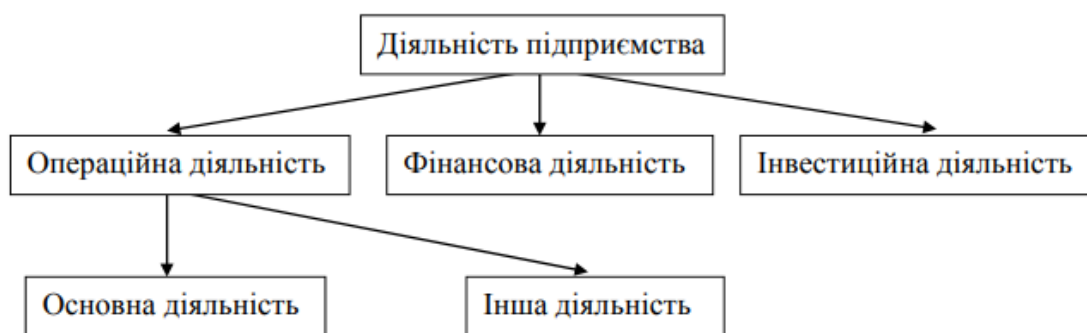

Рис. 1.1. Класифікація видів діяльності підприємства.

Фінансова діяльність як складова частина господарської діяльності спрямована на забезпечення надходження та витрачання грошових ресурсів, виконання розрахунків, досягнення оптимального співвідношення власного і позикового капіталу і найбільш ефективного його використання.

У науковій літературі можна знайти безліч визначень поняття «фінансова діяльність підприємства», які характеризують різні аспекти фінансово-господарського стану. Зауважимо, що відсутність єдиного погляду на сутність цієї дефініції ускладнює теоретико-прикладні процеси організації ефективної фінансової діяльності, а отже, потребують уточнення.

У Господарському кодексі України зазначається, «фінансова діяльність суб'єктів господарювання включає грошове та інше фінансове посередництво, страхування у сфері фінансів і страхування» [10]. Тобто фінансова діяльність трактується як фінансове посередництво.

Відповідно до П(С)БО, фінансова діяльність, це «Діяльність, яка веде до змін розміру і складу власного та позичкового капіталу підприємства (який не є результатом операційної діяльності)» [34]. Тобто тут фінансова діяльність характеризується як діяльність, пов'язана із формуванням та розподілом фінансових ресурсів підприємства.

Як «діяльність, яка пов'язана з організацією фінансів підприємства та здійснення відповідно до цілей і завдань стратегії економічного розвитку господарюючого суб'єкта» визначає об'єкт нашого дослідження Бернар Б. Б. В свою чергу Аранчій І. В. зазначає, що це «особливий вид діяльності персоналу підприємства з формування та використання фінансових ресурсів. Фінансова діяльність повинна бути організована так, аби рішення, що приймаються з управління фінансами, були найефективніші за наявних обмежень, якими є брак коштів у підприємства та особливості середовища бізнесу»[2]. Він характеризує фінансову діяльність як особливий вид діяльності персоналу підприємства у сфері управлінні фінансовими ресурсами.

У посібнику Азаренкової Г. М., Журавель Т. М., Михайленко Р. М. вказано, що «фінансова діяльність суб'єкта господарювання, що реалізується шляхом використання відповідних форм і методів фінансового забезпечення функціонування підприємств для досягнення ними основної мети – отримання доходів» [1]. Тобто ключовим є те, що ця діяльність функціонування підприємства шляхом використання фінансових інструментів.

У підручнику Поддєрьогіна А. М.: «фінансова діяльність – це система форм і методів, які використовуються для фінансового забезпечення функціонування підприємств та досягнення ними поставлених цілей» [55]. Тобто зазначається її призначення як діяльності, спрямованої на досягнення тактичних і стратегічних цілей.

У Терещенко О. О. фінансова діяльність у широкому розумінні, це «комплекс функціональних завдань, здійснюваних фінансовими службами підприємства і пов'язаних з фінансуванням, інвестиційною діяльністю та

фінансовим забезпеченням операційної діяльності суб'єкта господарювання (широке розуміння). У вузькому - процес фінансування підприємства» [53].

Ніпіаліді О. Ю., Карпишин Н. І. зазначають, що «фінансова діяльність це система використання різних форм і методів для фінансового забезпечення суб'єктів господарської діяльності та досягнення ними визначених цілей» [43].

Систематизація наведених понять дозволяє уточнити цю економічну категорію. На наш погляд, під фінансовою діяльністю підприємства слід розуміти цілеспрямований процес формування та ефективного використання фінансових ресурсів підприємства, орієнтований на ефективне функціонування і розвиток у контексті з обраною фінансовою стратегією. Виходячи з наведеного визначення можна сформулювати такі основні завдання, які стоять перед підприємством і спрямовані на реалізацію його тактичних і стратегічних цілей:

- пошук резервів мінімізації витрат та збільшення доходів;
- підвищення рентабельності та платоспроможності;
- забезпечення необхідного рівня фінансової стійкості;
- контроль за розподілом та використанням фінансових ресурсів;
- фінансове забезпечення поточної виробничо-господарської діяльності тощо.

Реалізація цілей і завдань фінансової діяльності відбувається у напрямках фінансового планування та прогнозування, аналізу і контролю господарської діяльності та оперативної (поточної) фінансово-економічної роботи. Різноманітність напрямів діяльності великих підприємств приводить до формування системи цілей. Так, структурам, орієнтованим на отримання прибутку, необхідно сформулювати цілі в таких напрямках діяльності, які стосуватимуться частки ринку, розробки нової продукції, підвищення якості послуг, підготовки і добору менеджерів, зростання соціальної відповідальності тощо. Натомість некомерційні організації формують цілі, які переважно зорієнтовані на соціальну відповідальність. Зазначимо, що будь-яка орієнтація, що визначається метою, пронизує всі наступні рішення

керівників підприємств, організацій та установ. При цьому мета має бути поставлена для кожного виду діяльності, який, на думку компанії, є важливим і виконання якого вона буде контролювати. За відповідною спрямованістю підприємства у контексті його сфери та видів діяльності, цілі можуть бути стратегічними, тактичними й оперативними. Стратегічні – орієнтовані на вирішення перспективних масштабних проблем, які надають новий імпульс або змінюють вектор розвитку, якісно змінюють життя й імідж підприємства, наприклад, за рахунок досягнення першості у своїй сфері діяльності, виходу на міжнародні ринки, докорінного оновлення виробничої бази тощо. Стратегічні цілі визначають характер діяльності на перспективу, а їх реалізація потребує великих витрат. Вибір стратегії поведінки підприємства – завжди дуже відповідальна та важлива справа, яка передбачає глибоке опрацювання можливих варіантів стратегії і ретельне обґрунтування обраної альтернативи. У стратегічних цілях відбивається зміст практичного менеджменту підприємств, його соціальна значущість, рівень орієнтованості на задоволення потреб персоналу підприємств, суспільства в цілому, його соціальних груп тощо.

Тактичні цілі є проміжними відносно стратегічних і відображують окремі етапи їх досягнення, наприклад, проведення часткового оновлення основних засобів, їх модернізація чи капітальний ремонт. Оперативні цілі визначаються на основі стратегії розвитку підприємства і реалізуються у межах стратегічних ідей та поточних установок. Якщо, скажімо, стратегічні цілі виражають якісні параметри існування фірми, то оперативні цілі, навпаки, – кількісні показники діяльності на певний період. У разі якщо фірма надає пріоритетне значення стратегічним цілям перед поточними, то це означає, що керівництво орієнтує підрозділи і весь персонал на досягнення довгострокового комерційного успіху, високих стандартів діяльності. І, навпаки, орієнтація переважно на поточні ефекти й успіхи означає відсутність у фірми (суб'єкта господарювання) перспективи посісти чільне місце у світі здорового цивілізованого бізнесу. Тому оперативні цілі, пов'язані з

вирішенням поточних проблем, описують результати, необхідні для досягнення тактичних і стратегічних цілей підприємства.

На постановку цілей впливає різноманіття факторів, які за своїм складом можуть бути поділені на такі групи:

- « бажання суб'єктів управління підприємства (власників і топ-менеджерів);
- можливості підприємства та її структурних підрозділів, а також загальна організаційна культура;
- стан зовнішнього середовища підприємства » [30].

Від якості і зваженості постановки цілей значною мірою залежить ефективність фінансової діяльності підприємства. Тому до якості цілей висуваються підвищені вимоги. Найважливіші з них такі:

- конкретність і вимірюваність;
- досяжність (відповідність можливостям підприємства та станом зовнішнього середовища);
- значущість (підвищений інтерес та їх важливість для власників підприємства, суб'єктів управління і персоналу в цілому);
- сполучність (взаємозв'язок усіх цілей підприємства та її структурних підрозділів);
- повнота (охоплення цілями всіх напрямів фінансової діяльності підприємства та всіх її структурних підрозділів).

Для кожного підприємства процес формування організаційних цілей достатньо складний і трудомісткий, проте можна виділити певні спільні риси цього процесу, які будуть притаманними будь-якому підприємству. Ці риси знаходять своє відображення в етапах цілеполягання, які містять:

- аналіз факторів, які впливають на постановку цілей;
- постановку генеральної мети підприємства;
- структурування генеральної мети за напрямками та видами діяльності, термінами й іншими ознаками;
- розробку цілей структурних підрозділів підприємства.

Бажання суб'єктів управління підприємством повинні потребує чіткої формалізації. Це дозволить якісно визначити організаційні цілі і досягти їх з найбільшою ефективністю. Формування цілей і завдань функціонування і розвитку підприємств відбувається з урахуванням основних напрямів фінансової діяльності: фінансового планування та прогнозування, аналізу і контролю виробничо-господарської діяльності, оперативною, поточною фінансово-економічна робота

1.2. Особливості управління фінансовою діяльністю підприємств

В умовах нестабільної економічної ситуації, невизначеності зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування економічних суб'єктів, підтримання на належному рівні необхідних для функціонування і розвитку фінансових, матеріальних, енергетичних та інших ресурсів, виникає необхідність у ефективній системі управління організацією діяльності підприємства.

Кожний суб'єкт господарської діяльності потребує раціонального використання наявних фінансових ресурсів, що визначає ефективність діяльності, яка, у свою чергу, залежить від своєчасності та повноти фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності, виконання фінансових зобов'язань перед контрагентами, державою, фінансовими установами й інших факторів.

Фінансове управління є невід'ємною частиною усієї системи управління та функціонування суб'єкта господарювання.

Управління фінансовою діяльністю підприємства – це багатогранний та складний процес. Під час визначення сутності понять «управління фінансовою діяльністю», «управління фінансовими ресурсами», «фінансове управління», «фінансовий менеджмент», «фінансові відносини»,

«фінансовий цикл управління» слід виходити з того, що об'єктами управління фінансовою діяльністю підприємства є:

- кошти та грошові потоки, що у розпорядженні підприємства;
- джерела фінансових ресурсів, а саме власний капітал, зобов'язання та доходи майбутніх періодів;
- фінансові відносини, які виражають грошові зв'язки між суб'єктами економічних відносин.

Тому поняття «фінансові ресурси» і «фінансові відносини» є лише складовими елементами об'єкта управління фінансовою діяльністю підприємства і не можуть комплексно його характеризувати [57].

Динамічність управління фінансовою діяльністю підприємства обумовлена величиною фінансових ресурсів, що постійно змінюється, доходів, витрат, коливаннями попиту та пропозиції на капітал, що забезпечує розширення та поглиблення зв'язків системи управління фінансовою діяльністю із зовнішнім середовищем.

Принципи управління фінансовою діяльністю відображені на рис. 1.2.

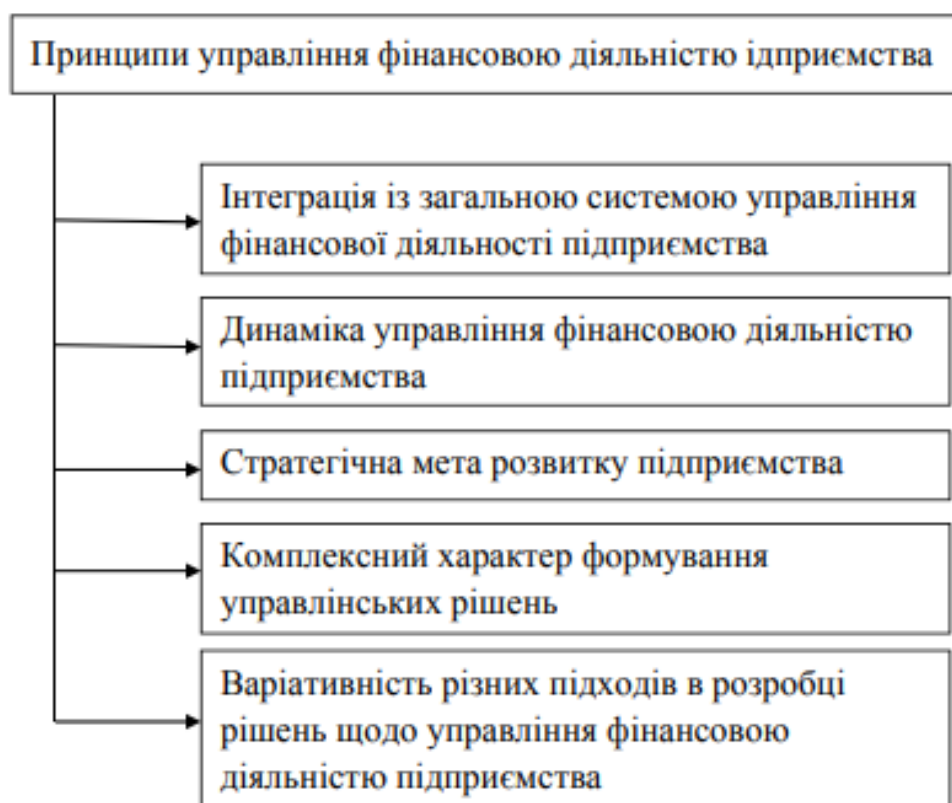

Рис. 1.2. Принципи управління фінансовою діяльністю підприємства

Виходячи із принципів управління фінансовою діяльністю, можна сказати, що сама фінансова діяльність відображає формування власного капіталу підприємства, його доходів, залучення позикового капіталу для фінансування операційної і інвестиційної діяльності, розподіл прибутків, що формуються в результаті цієї діяльності, їх використання на цілі розвитку підприємства. Для виявлення глибинних причин зміни фінансового становища необхідно вивчити показники, що характеризують «усі сторони діяльності підприємства: виробництво, його потенціал, організацію, реалізацію, фінансові операції, рух грошових потоків тощо» [56]. Використання всебічного комплексного аналізу фінансового стану підприємства створює реальне підґрунтя для управління окремими показниками і, відповідно, для посилення їхнього впливу на поліпшення фінансового клімату.

Фінансову діяльність підприємства необхідно аналізувати як з позицій короткострокової, і довгострокової перспектив, тому що особливості її оцінки можуть бути різними. Стан фінансів підприємства характеризується розміщенням його засобів та джерел їх формування. Фінансову ефективність роботи підприємства відбивають: забезпеченість власним оборотним капіталом та її постійність, стан нормованих запасів товарно-матеріальних цінностей, стан та динаміка дебіторської і кредиторської заборгованості, швидкість обороту капіталу, реальне забезпечення банківських кредитів, ліквідність, платоспроможність. «Стійке фінансове становище підприємства залежить насамперед від поліпшення таких якісних показників, як продуктивність праці, рентабельність виробництва, фондівіддача, а також виконання плану з прибутку» [7]. Раціональному розміщенню коштів підприємства сприяє точна організація матеріального потоку, оперативна діяльність із прискорення грошового обороту. Аналіз фінансового стану проводиться з метою встановлення того, наскільки ефективно використовуються фінансові ресурси, що знаходяться у розпорядженні

підприємства. У зв'язку з цим аналіз фінансового стану підприємства необхідно доповнювати аналізом інших сторін його діяльності.

Необхідно також відзначити, що у процесі функціонування підприємства управління фінансовою діяльністю визначається:

– здатністю підприємства своєчасно і повністю виконувати платіжні зобов'язання, що випливають із торгових, кредитних та інших операцій грошового характеру;

– ступенем забезпеченості запасів та витрат власними і позиковими джерелами їх формування, співвідношенням обсягів власних і позикових коштів;

– здатністю підприємства генерувати необхідний прибуток у процесі своєї господарської діяльності та загальною ефективністю використання активів і вкладеного капіталу;

– результативністю роботи підприємства щодо величини авансованих фінансових ресурсів або величини їх споживання у процесі виробництва.

Управлінський процес вимагає ретельного обліку соціально-психологічного чинника, який багато в чому визначає результат управлінської діяльності, однак є лише одним із численних факторів, що впливають на ефективність управління фінансовою діяльністю підприємства. Залежно від економічних і політичних умов мети управління фінансовою діяльністю для кожного підприємства можуть бути різні методи фінансового управління (табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Методи та прийоми управління фінансовою діяльністю

Методи	Прийоми
прогнозування, планування, оподаткування, страхування, самофінансування, кредитування, система розрахунків, система фінансової допомоги, система фінансових санкцій, система амортизаційних відрахувань, система стимулювання, принципи ціноутворення, трастові операції, заставні операції, факторинг, оренда, лізинг	кредити, позики, процентні ставки, дивіденди, котирування валютних курсів, акциз, дисконт та ін.

«Основу інформаційного забезпечення системи фінансового управління становить будь-яка інформація фінансового характеру:

- бухгалтерська звітність;
- повідомлення фінансових органів;
- інформація банківської системи;
- інформація товарних, фондових і валютних бірж;
- інша інформація» [30].

Функціонування системи фінансового управління відбувається в межах чинного правового і нормативного забезпечення. Сюди належать: закони, укази Президента, постанови уряду, накази і розпорядження міністерств і відомств, ліцензії, засновницькі документи, інструкції, методичні вказівки тощо. Технічне забезпечення системи фінансового управління є самостійним і дуже важливим її елементом. Багато сучасних систем, які є безпаперовими (міжбанківські розрахунки, взаємозаліки, розрахунки за допомогою кредитних карток та ін.). Їх неможливо використовувати без застосування мереж ЕОМ, персональних комп'ютерів, функціональних пакетів прикладних програм. Можливо сформулювати цілу систему цілей фінансового управління, таких «як:

- виживання підприємства в умовах конкурентної боротьби;
- лідерство в боротьбі з конкурентами;
- максимізація «ціни» підприємства;
- максимізація прибутку;
- забезпечення рентабельної діяльності тощо» [30].

Управління фінансовою діяльністю підприємства доцільно розглядати як сукупність взаємозалежних та взаємодіючих функціональних підсистем:

- управління активами;
- управління капіталом;
- управління інвестиціями;
- управління грошовими потоками;
- управління податковими платежами;

-управління фінансовими ризиками.

Ефективне управління зазначеними підсистемами фінансової діяльності є визначальним фактором для досягнення фінансової стійкості.

Управління фінансовою діяльністю підприємства вимагає досить глибоких системних знань у теорії та в практиці прийняття ефективних управлінських рішень. Таке твердження виходить із системного подання управління фінансовою діяльністю підприємства та властивих йому ознак системності, якими є:

- динамічність управління фінансовою діяльністю підприємства, обумовлена змінною величиною фінансових ресурсів, доходів, витрат, коливаннями попиту та пропозиції на капітал, що забезпечує збільшення та поглиблення зв'язків системи управління фінансовою діяльністю підприємства із зовнішнім середовищем;

- відкритість, що визначається інтенсивністю обміну інформацією та ресурсами із зовнішнім середовищем, взаємодією системи управління фінансовою діяльністю підприємства та зовнішнього середовища;

- управління фінансовою діяльністю підприємства є системою, що розвивається, що є загальною ознакою для всіх систем, оскільки в якості його головної мети виступає максимізація ринкової вартості підприємства;

- цілеспрямованість процесів управління фінансовою діяльністю підприємства, що визначає функціонування системи загалом;

- ієрархічність системи, що означає, що кожна підсистема управління фінансовою діяльністю підприємства може розглядатися як система нижчого порядку, що складається у свою чергу із взаємодіючих та взаємопов'язаних підсистем:

- взаємозалежність системи управління фінансовою діяльністю підприємства та зовнішнього середовища, що полягає в тому, що дана система формує та виявляє свої властивості тільки в процесі функціонування та взаємодії із зовнішнім середовищем, тобто система управління фінансовою діяльністю підприємства реагує на впливи зовнішнього середовища, тим

самим розвиваючись, зберігаючи якісну визначеність та властивості, що забезпечують відносну стійкість та адаптивність функціонування.

Дослідження складних систем передбачає їх поділ на окремі складові. Звідси, управління фінансовою діяльністю підприємства доцільно у вигляді низки взаємозалежних і взаємодіючих функціональних підсистем: управління активами, управління капіталом, управління інвестиціями, управління грошовими потоками, управління фінансами, управління податковими платежами, управління фінансовими ризиками. Ефективне управління функціональними підсистемами фінансової діяльності підприємства є визначальним у його стійкому фінансовому стані та позитивних результатах господарської діяльності.

Управління фінансовою діяльністю організації є системою, що розвивається, ієрархічною, відкритою і цілеспрямованою, що визначається інтенсивністю обміну інформацією та ресурсами із зовнішнім середовищем.

Таким чином, управління фінансовою діяльністю підприємства завжди пов'язане із сукупністю умов або факторів, які створюють ситуацію, що впливає на функціонування підприємства. Слід зазначити, що управління фінансовою діяльністю підприємства являє собою систему прийняття рішень щодо управління функціональними підсистемами фінансової діяльності підприємства в розрізі основних її напрямів, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів, пошуком і мобілізацією джерел коштів із метою максимізації ринкової вартості підприємства.

1.3. Організаційне забезпечення управління фінансової діяльністю підприємств

Вибір організаційних рішень керівництвом залежить від ситуації на підприємстві та у зовнішньому середовищі, від рівня стратегічного мислення менеджерів тощо.

Система організаційного забезпечення фінансового менеджменту являє собою взаємозв'язану сукупність внутрішніх структурних служб і підрозділів підприємства, які забезпечують розроблення і прийняття управлінських рішень з окремих напрямів його фінансової діяльності і несуть відповідальність за результати цих рішень.

Принципи організаційного забезпечення фінансового менеджменту як однієї зі складових загальної організаційної системи управління підприємством визначають їх побудову як за ієрархічною, так і за функціональною ознаками.

За ієрархічною ознакою організаційні структури фінансового управління підприємством можуть бути дво- або трирівневими. Перший рівень – це фінансові служби управління підприємством у цілому, другий – його структурні одиниці (відділи, служби, цехи), третій – підрозділи (дільниці, бригади).

За функціональною ознакою фінансові служби управління підприємством можуть поділятися за функціями фінансового управління: фінансовий аналіз, фінансове планування, фінансове прогнозування, фінансовий облік, фінансовий контроль.

До фінансової підсистеми управління повинні входити, наприклад, такі підрозділи:

- бухгалтерія;
- відділ планування та прогнозування;
- фінансово-аналітичний відділ.

Функціональна будова центрів управління фінансовою діяльністю може суттєво відрізнятися на підприємствах різних масштабів.

Враховуючи те, що на підприємстві є різні підрозділи, кожен з яких виконує певні функції та інформація з яких проходить через різні стадії обробки, в результаті чого потрапляє до відповідного відділу фінансової підсистеми. Тому слід додати, що інформація, яка прямо або опосередковано

потрапляє до фінансової підсистеми, може надходити з відділів: виробничого, бухгалтерського, відділу контролю, збуту, організації праці та її оплати тощо.

Використання інформації зазначених відділів як сукупної системи дає змогу покращити якість роботи фінансової системи. Відповідно кожен з елементів структури управління має бути пов'язаний один між одним передачею відповідної інформації з урахуванням її особливостей характеру та призначення.

Розглядаючи загальну систему управління підприємства, слід відмітити, що для аналізу отриманих результатів та майбутньої успішної роботи можна виділити підрозділ з управління.

Керуючись потребами господарюючого суб'єкта з удосконалення фінансової підсистеми в загальній структурі управління, зазначаємо про необхідність застосування методики здійснення фінансового аналізу як складового елемента, що відрізняється складом показників та надає можливість оцінити фінансові потреби для досягнення поточних та стратегічних цілей.

Крім того, слід виділити службу бухгалтерії як одну з головних складових фінансової підсистеми на підприємстві. Довкола цього питання відбуваються дискусії науковців та деяких практиків. Вивчаючи національний та зарубіжний досвід з організації управління фінансовою підсистемою в компаніях США і Західної Європи, можна зробити висновок, що у структурі комплексу спеціалізованих фінансових служб обов'язковою частиною виступає бухгалтерія.

Це пов'язано з тим, що бухгалтерія є основним постачальником фінансової інформації, яка забезпечує основу фінансового менеджменту.

Рациональна організація служби фінансової підсистеми на підприємстві можлива за умови врахування таких передумов:

- особливості господарської діяльності підприємства;
- дотримання законодавства щодо прав та обов'язків працівників, в тому числі і фінансової служби;

- розробка та дотримання правил нормативних внутрішніх документів підприємства;
- логічна побудова апарату управління та підлеглих на підприємстві;
- розподіл функціональних обов'язків між працівниками фінансового відділу.

Ефективність кожної управлінської системи, в тому числі і фінансової, значною мірою залежить від її інформаційного забезпечення.

Система інформаційного забезпечення (інформаційна система) фінансового менеджменту являє собою безперервний і цілеспрямований відбір відповідних інформаційних показників, які необхідні для здійснення аналізу, планування і підготовки ефективних управлінських рішень за всіма напрямками фінансової діяльності підприємства. До основних класифікаційних складових інформаційного забезпечення фінансового менеджменту належать:

1. Звітні та оперативні дані, зокрема фінансова звітність, статистичні оперативні дані.
2. Нормативна та інструктивна інформація всіх рівнів (державна, регіональна, галузева).
3. Планово-прогнозна інформація.
4. Довідково-аналітична інформація.

Конкретні показники системи інформаційного забезпечення формуються за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел інформації.

Прийняття ефективних рішень у галузі управління фінансовою діяльністю підприємства неможливе без даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Однією з традиційних форм фінансового управління є концепція управління окремими аспектами фінансової діяльності підприємства на основі “центрів відповідальності”, яка розроблена американським економістом Дж. Хікісом.

Така концепція отримала широке практичне використання в управлінні формуванням власних фінансових ресурсів, грошовими потоками,

інвестиціями та деякими іншими аспектами фінансової діяльності підприємства.

«Центр відповідальності – структурний підрозділ підприємства, який повністю контролює ті чи інші аспекти фінансової діяльності, а його керівник самостійно приймає управлінські рішення в рамках цих аспектів і несе повну відповідальність за виконання доведених йому планових (нормативних) фінансових показників» [48].

Основні етапи формування системи організаційного забезпечення фінансового управління на підставі центрів відповідальності можуть бути такими:

- дослідження особливостей функціонування окремих структурних підрозділів з позиції їх впливу на окремі аспекти формування та використання фінансових ресурсів;

- визначення основних типів центрів відповідальності в розрізі структурних підрозділів підприємства;

- формування системи прав, обов'язків і міри відповідальності керівників структурних підрозділів, визначених як центри відповідальності;

- розроблення та доведення центрам відповідальності планових (нормативних) фінансових завдань у формі поточних чи капітальних бюджетів;

- забезпечення контролю виконання встановлених завдань центрами відповідальності шляхом отримання відповідної інформації (звітів), її аналізу і з'ясування причин відхилень.

Дана концепція є досить ефективною, але для більш результативної роботи, на нашу думку, слід призначати керівників структурних підрозділів з високим професійним рівнем та постійно здійснювати аналіз ефективності прийнятих рішень підрозділів.

Висновки до розділу 1

Фінансова діяльність як складова частина господарської діяльності спрямована на забезпечення надходження та витрачання грошових ресурсів, виконання розрахунків, досягнення оптимального співвідношення власного і позикового капіталу і найбільш ефективного його використання.

Під фінансовою діяльністю підприємства слід розуміти цілеспрямований процес формування та ефективного використання фінансових ресурсів підприємства, орієнтованої на ефективне функціонування і розвиток у контексті з обраною фінансовою стратегією. Виходячи з наведеного визначення можна сформулювати такі основні завдання, які стоять перед підприємством і спрямовані на реалізацію його тактичних і стратегічних цілей:

- пошук резервів мінімізації витрат та збільшення доходів;
- підвищення рентабельності та платоспроможності;
- забезпечення необхідного рівня фінансової стійкості;
- контроль за розподілом та використанням фінансових ресурсів;
- фінансове забезпечення поточної виробничо-господарської діяльності тощо.

Управління фінансовою діяльністю підприємства – це багатогранний та складний процес. Об'єктами управління фінансовою діяльністю підприємства є:

- кошти та грошові потоки, що у розпорядженні підприємства;
- джерела фінансових ресурсів, а саме власний капітал, зобов'язання та доходи майбутніх періодів;
- фінансові відносини, які виражають грошові зв'язки між суб'єктами економічних відносин.

Управління фінансовою діяльністю організації доцільно подавати як сукупність взаємозалежних та взаємодіючих функціональних підсистем: управління активами; управління капіталом; управління інвестиціями;

управління грошовими потоками; управління податковими платежами; управління фінансовими ризиками.

Ефективне управління зазначеними підсистемами фінансової діяльності є визначальним фактором для досягнення фінансової стійкості. Функціонування системи фінансового управління відбувається в межах чинного правового і нормативного забезпечення.

Управління фінансовою діяльністю підприємства вимагає досить глибоких системних знань у теорії та в практиці прийняття ефективних управлінських рішень. Таке твердження виходить із системного подання управління фінансовою діяльністю підприємства та властивих йому ознак системності.

Ефективна організація управління фінансовою діяльністю підприємства залежить від забезпечення фінансової підсистеми своєчасною, якісною, правдивою інформацією, яка надходить з окремих її елементів та підсистем. Досягнення цієї мети можливо шляхом зважених збалансованих рішень в управлінні всіма існуючими системами господарюючого суб'єкта.

Насамперед, для якісної роботи усієї системи управління, в тому числі і фінансової підсистеми, потрібна, перш за все, законодавча та документаційна база для доброякісного виконання своїх обов'язків та врахування всіх складових, які впливають на ефективність діяльності: особливості виду діяльності, запланованої мети та завдань підприємства, внутрішньої та зовнішньої інформації, поточної роботи по різних ділянках суб'єкта, аналізу показників виконаної роботи, прийняття рішень на їх основі та аналіз отриманих результатів з плануванням майбутньої успішної діяльності господарюючого суб'єкта.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО МІСЬКШЕП

2.1. Характеристика джерел фінансування комунального підприємства

Комунальне підприємство Чернівецький міськШЕП зареєстровано 18.09.2003 за юридичною адресою Україна, Чернівецька обл., місто Чернівці, вул. Кошового. Розмір статутного капіталу складає 30 744 518,00 грн.

Основна діяльність підприємства пов'язана із утриманням шляхової мережі міста, поточними ремонтними роботами дорожнього покриття та організація платних місць за паркування. Середньомісячна заробітна плата становила у 2022 р. 16,6 тис. грн.

Так обсяг виконаних робіт (послуг) в натуральних показниках у 2022 р. складає 262000 кв. м., проти 251000 кв. м., що було у 2021 р. Обсяг виконаних робіт у 2022 р. складав 100,7 млн. грн., у 2021 р. 79,2 млн. грн. Основний дохід підприємство отримує від робіт пов'язаних з утриманням вулично-шляхової мережі, лише незначне частка – це дохід від майданчиків для платного паркування транспортних засобів.

У 2022 р. МіськШЕП здійснив поточний аварійних ремонт 91 дороги площею 10328 кв. м. Підприємство працює прибутково, у 2022 р. сплатило 1,22 млн. грн. дивідендів з чистого прибутку (15%).

Фінансове забезпечення основної операційної діяльності та здійснення капітальних інвестицій міського комунального підприємства здійснюється як за рахунок власних так і за рахунок позикових джерел, складові яких відображенні у фінансовій звітності, а саме у пасиві балансу. У табл. 2.1, рис. 2.1, представлено склад капіталу в розрізі – власний позиковий.

Таблиця 2.1

Джерела фінансування
Чернівецького міськШЕП у 2018 – 2022 рр.

Показники	На кінець року, тис. грн.					Зміна за 2022-2018 рр.	
	2018	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Капітал, в тому числі:	138883	132963	123722	107276	119366	-19517	-14,05
- власний	93041	85100	79247	61213	79792	-13249	-14,24
- позиковий	45842	47863	44475	46063	39574	-6268	-13,67

Як спостерігаємо у таблиці 2.1, обсяг фінансування Чернівецького міськШЕП зменшився у 2022 р. порівняно із 2018 р., на 14.5%. Його зміни обумовлені зменшенням власного капіталу за 5 років на 13249 тис. грн., тобто на 14.24%. Позиковий капітал міського комунального підприємства найбільше значення мав у 2018 р., а саме був у розмірі 93041 тис. грн.. У наступні роки він зменшувався, збільшення було у 2022 р., коли він дорівнював 79792 тис. грн. В цілому зменшення за п'ять років спостерігається на рівні 6268 тис. грн. (14,24%). Наглядно структура фінансування капіталу підприємства у 2018-2022 рр. відображена на рис. 2.1.

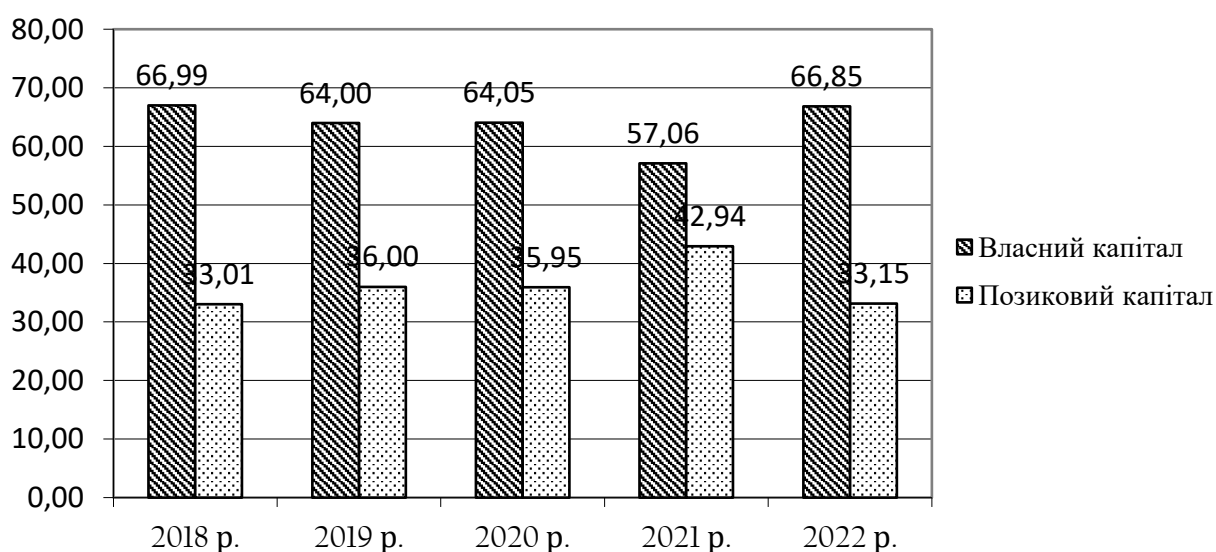

Рис. 2.1. Динаміка структури фінансування Чернівецького міськШЕП у 2018 – 2022 рр.

В структурі джерел фінансування Чернівецького міськШЕП найбільша частка – це власний капітал. У 2022 р. вона складала 66,85%, найменшою вона була у 2021 р. – 57,06%. Питома вага позикового капіталу у 2021 р. складала лише 42,49 %, у 2022 р. 33,15. Тобто у Чернівецького міськШЕП впродовж всіх років дослідження переважаючим джерелом фінансування є власний капітал.

У таблиці 2.2 представлено складові власного капіталу за 2018-2022 рр. Чернівецького міськШЕП. Зокрема, зареєстрований (статутний) капітал міського комунального підприємства у 2018-2020 рр. не змінювався, його величина становила 5224 тис. грн. У 2021 році зареєстрований капітал збільшився до 30745 тис. грн, тобто на 488,53%.

Таблиця 2.2

Джерела власного капіталу Чернівецького міськШЕП у 2018 - 2022 рр.

Показники	На кінець року, тис. грн.					Зміна за 2022-2018 рр.	
	2018	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Зареєстрований капітал	5224	5224	5224	30745	30745	25521	488,53
Додатковий капітал	87291	79350	73497	35469	47786	-39505	-45,26
Нерозподілений прибуток (Непокритий збиток)	526	526	526	-5001	1261	735	139,73
Всього	93041	85100	79247	61213	79792	-13249	-14,24

Щодо такого джерела, додатковий капітал, спостерігається його зменшення. Так у 2018 р. він дорівнював 87291 тис. грн., у 2022 р. – 47786 тис. грн., тобто він зменшився на 39505 тис. грн. (42,26%). Величина нерозподіленого прибутку у 2018-2020 рр. щороку залишається незмінною – 526 тис. грн. У 2021 р. підприємство мало непокритий збиток у розмірі 50001 тис. грн. У 2022 р. у Чернівецького міськШЕП нерозподілений прибуток дорівнював 1261 тис. грн.

Так, як власний капітал Чернівецького міськШЕП зменшується, для забезпечення фінансової стійкості підприємству необхідно збільшити обсяг нерозподіленого прибутку. Більш наглядно ми можемо спостерігати структуру наведених джерел власного капіталу Чернівецького міськШЕП у 2018-2022 рр. на рис. 2.2.

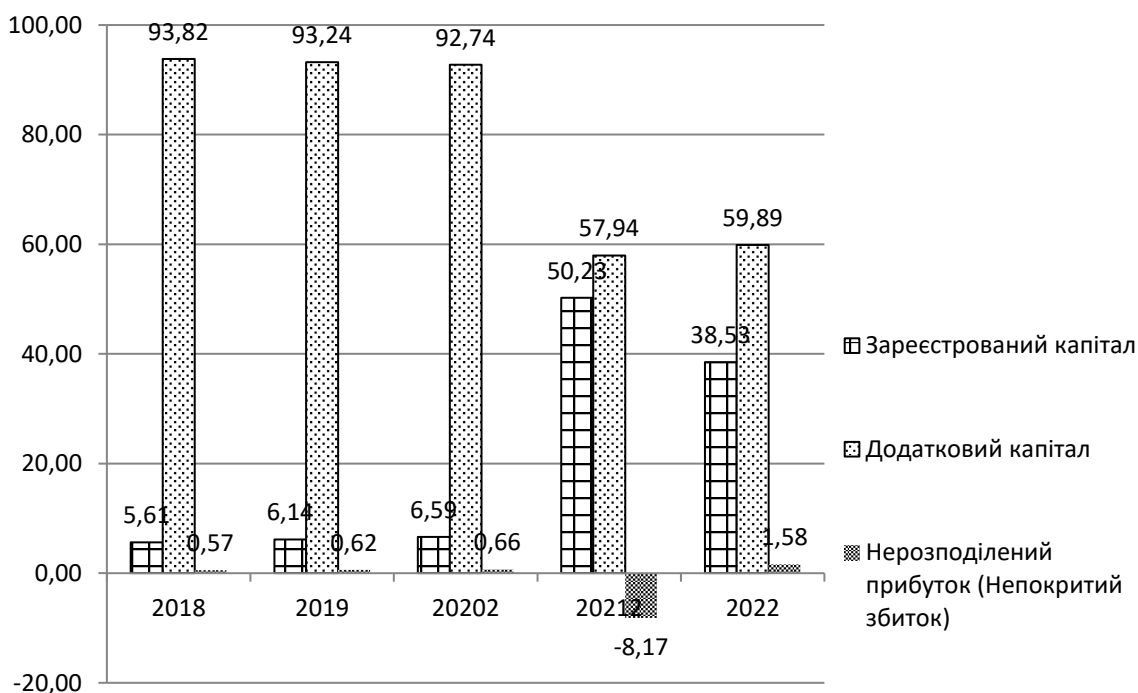

Рис. 2.2. Структура власного капіталу Чернівецького міськШЕП у 2018-2022 рр.

У 2018-2020 р. найбільшу частку у власному капіталі займав додатковий капітал, близько 93%. У 2021 р. відбулася зміна його структури, значно зросла частка власного зареєстрованого капіталу – до 50,23%. У 2022 р. зареєстрований капітал становив – 38,53%, додатковий – 59,89%, нерозподілений прибуток – 1,58%.

Динаміка складу позикових джерел Чернівецького міськШЕП можна спостерігати у табл. 2.3. Зокрема у підприємства спостерігаються інші довгострокові зобов'язання, що зросли за 5 років на 47,6%. Значна сума зобов'язань – це поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги. Зокрема, у 2018 р. її обсяг дорівнював 5863 тис. грн., у 2022 р.

зменшився до 3693 тис. грн., на 37,01%. У 2021 р. її величина була найбільшою – 9751 тис. грн.

Таблиця 2.3

Джерела позикового капіталу Чернівецького міськШЕП за 2018 – 2022 рр.

Показники	На кінець року, тис. грн.					Зміна за 2022-2018 рр.	
	2018	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Інші довгострокові зобов'язання	6540	6540	7586	8178	9653	3113	47,60
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	5863	8748	3691	9751	3693	-2170	-37,01
Поточні зобов'язання за розрахунками:							
з бюджетом	263	810	3554	1278	1483	1220	463,88
зі страхування	160	252	71	70	132	-28	-17,50
з оплати праці	818	1200	1282	1339	1183	365	44,62
за одержаними авансами	1506	1574	1510	1598	1674	168	11,16
Доходи майбутніх періодів	30682	28722	26762	23833	21660	-9022	-29,40
<i>Всього позикового капіталу</i>	45842	47863	44475	46063	39574	-6268	-13,67

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом зросла на 1220 тис. грн. Заборгованість зі страхування зменшилася на 28 тис. грн., з оплати праці зросла на 365 тис. грн., за одержаними авансами зросла на 168 тис. грн. У Чернівецького міськШЕП спостерігається зменшення доходів майбутніх періодів на 9022 тис. грн. (29,4%). Отже основним фактором зменшення позикового капіталу є зменшення величини доходів майбутніх періодів та в певній мірі поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Оцінку фінансової діяльності підприємства, зокрема у частині його фінансування доцільно доповнити аналізом фінансової стійкості. Для цього визначимо тип фінансової стійкості Чернівецького міськШЕП, табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Визначення фінансової стійкості
Чернівецького міськШЕП за 2018 – 2022 рр.

Показник	На кінець року, тис. грн.					Зміна за 2018-2022 рр. (+,_)	
	2018	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Власний оборотний капітал	-27929	-27761	-23438	-27375	-17454	10475	-37,51
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів	-21389	-21221	-15852	-19197	-7801	13588	-63,53
Основні джерела формування запасів	-21389	-21221	-15852	-19197	-7801	13588	-63,53
Запаси	4169	5961	3464	2549	4448	279	6,69
Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел	-25558	-27182	-19316	-21746	-12249	13309	-52,07
Тип фінансової стійкості	Кризовий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан		

У 2018-2022 рр. у Чернівецького міськШЕП від'ємне значення власного оборотного капіталу. Крім того у ці роки у міського комунального підприємства була нестача інших планових джерел фінансування для забезпечення запасів, довгострокових джерел, короткострокових кредитів взагалі не було, тому його фінансовий стан був кризовий.

Для оцінки фінансової стійкості під іншим кутом, а саме через структуру джерел фінансування, розрахуємо відносні показники фінансової стійкості Чернівецького міськШЕП у 2018-2022 рр.

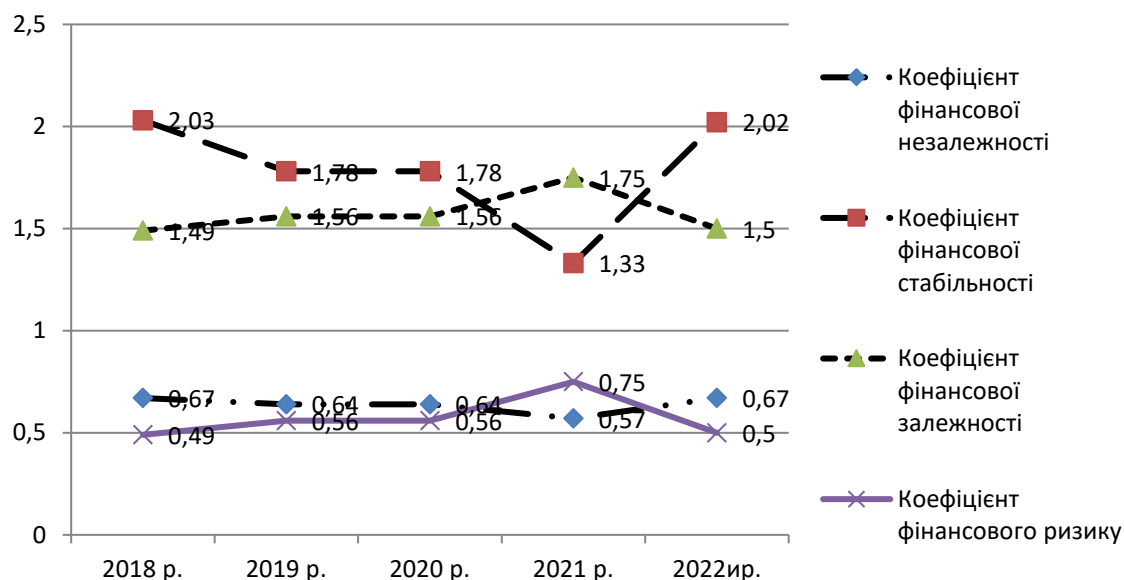

Рис. 2.3. Динаміка відносних показників фінансової стійкості Чернівецького міськШЕП за 2018 – 2022 рр.

Як бачимо найгірша ситуація із фінансовою стійкістю Чернівецького міськШЕП була у 2021 р., коли показники фінансової незалежності та фінансової стійкості мали найменші значення. У 2022 р. ситуація покращилася. У той же час значення розрахованих показників не є низькими і засвідчують нормальний рівень фінансової стійкості Чернівецького міськШЕП.

2.2. Аналіз складу та структури активів міського комунального підприємства

Чернівецький міськШЕП здійснює свою фінансову-господарську діяльність володіючи певним майном, зокрема оборотними та необоротними активами. Маючи їх у достатньому обсязі та у якісному складі підприємство може виконувати функції покладені на нього міською громадою, зокрема утримання та ремонт шляхової мережі міста.

Аналіз динаміки складу майна Чернівецького міськШЕП представлено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка складу майна Чернівецького міськШЕП за 2018 – 2022 рр.

Показники	На кінець року, тис. грн.					Зміна за 2022-2018рр.	
	2018	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Необоротні активи	127510	119401	110271	96766	106899	-20611	-16,16
Оборотні активи	11373	13562	13451	10510	12467	1094	9,62
Активи	138883	132963	123722	107276	119366	-19517	-14,05

Вартість активів підприємства у 2022 р. порівняно із 2018 роком зменшилася на 19517 тис. грн., 14,05%. Для забезпечення своєї основної діяльності з утримання в належному стані дорожнього покриття Чернівецьке міськШЕП потребує значного обсягу необоротних активів. Але їх вартість у 2018-2021 рр. зменшувалася. У 2022 р. спостерігалось незначне збільшення до 106888 тис. грн. необоротних активів, що відбулося за рахунок придбання нематеріальних активів. Вартість оборотних активів Чернівецького міськШЕП є значно меншою ніж оборотних, їх вартість також зменшилась у 2021 р., у 2022 р. порівняти із 2018 р., то зростання відбулося на суму 1094 тис. грн. (9,62 %).

Аналіз структури активів Чернівецького міськШЕП відображена на рис. 2.4. Досліджуючи динаміку структури активів підприємства, можна побачити сталу тенденцію її формування. Тобто особливості основної операційної діяльності підприємства потребують значного обсягу необоротних активів для забезпечення господарської діяльності, зокрема спеціальної техніки, важких транспортних засобів тощо.

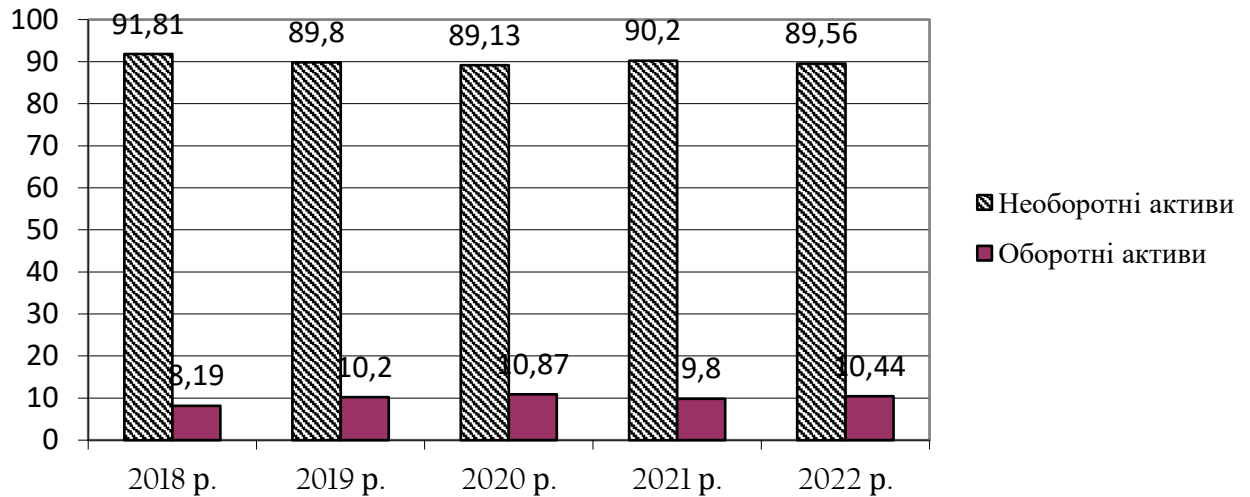

Рис. 2.4. Динаміка структури активів Чернівецького міськШЕП у 2018 – 2022 рр.

Питома вага необоротних активів Чернівецького міськШЕП є на рівні 89-91%. Так у 2018 р. вона становила 91,81%, у 2022 р. спостерігається різке зростання до 89,56%. Питома вага оборотних активів Чернівецького міськШЕП має обернену тенденцію збільшилася з 8,19% у 2018 р. до 10,44% у 2022 р.

Звернемо увагу на склад необоротних активів Чернівецького міськШЕП, таблиця 2.6

Таблиця 2.6

Динаміка складу необоротних активів
Чернівецького міськШЕП у 2018–2022 рр.

Показники	На кінець року, тис. грн.					Зміна за 2022-2018 рр.	
	2018	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Нематеріальні активи	6	3	10	10	12104	12098	201633,33
Основні засоби	127504	119398	110261	96756	94795	-32709	-25,65
Всього	127510	119401	110271	96766	106899	-20611	-16,16

Чернівецького міськШЕП володіє нематеріальними активами та основними засобами. Величина нематеріальних активів була незначна: у 2018 р. їх вартість дорівнювала 6 тис. грн., у 2019 - 3 тис. грн., у наступні 2 роки зросла до 10, і у 2022 р. вартість нематеріальних активів зросла до 12104 тис. грн. Необоротні активи Чернівецького міськШЕП формується переважно за рахунок основних засобів. Вартість основних засобів у 2018-2022 рр. постійно зменшується. За п'ять років її зменшення зафіксоване на рівні 25,65%. Динаміка основних засобів комунального підприємства відображена на рис. 2.5. Прослідковується їх значне зменшення до 2022 року.

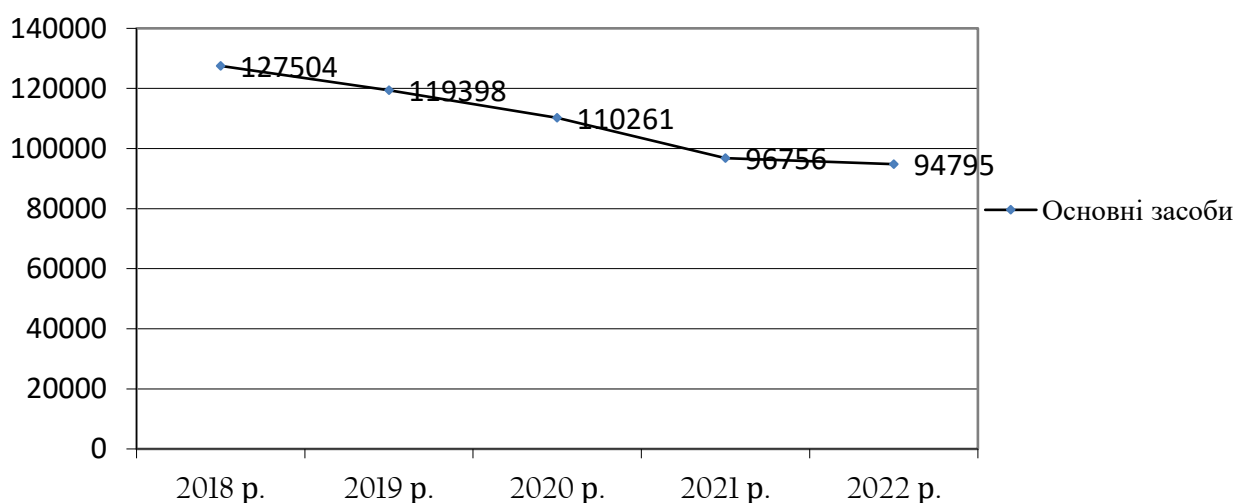

Рис. 2.5. Динаміка вартості основних засобів Чернівецького міськШЕП у 2018–2022 рр.

Для якісної характеристики основних засобів здійснимо оцінку їх стану, а саме динаміку їх зносу та придатності, таблиця 2.7. У таблиці подано розрахунок первісну, залишкову вартість основних засобів та розраховано коефіцієнти зносу та придатності Чернівецького міськШЕП. Первісна вартість основних засобів зростає, а залишкова зменшується. Величина зносу також зростає. У 2018 р. основні засоби були зношені на 50%, у 2022 р. знос становив 63 %. Тому придатність основних засобів була у 2018 р. на рівні 50%, у 2022 р. дорівнювала 37%. Тобто оновлення основних засобів відбувається значно

повільніше, ніж вони зношуються. Тобто комунальне підприємство оновлення його основних засобів.

Таблиця 2.7

Динаміка показників зносу та придатності основних засобів
Чернівецького міськШЕП за 2018–2022 рр.

Показники	На кінець року					Зміна за 2022-2018 рр.
	2018	2019	2020	2021	2022	
Залишкова вартість, тис. грн.	127504	119398	110261	96756	94795	-32709
Первісна вартість, тис. грн.	254584	256774	258348	251074	259249	4665
Знос, тис. грн.	127080	137376	148087	154318	164454	37374
Коефіцієнт зносу	0,50	0,54	0,57	0,61	0,63	0,14
Коефіцієнт придатності	0,50	0,46	0,43	0,39	0,37	-0,14

Фінансова діяльність підприємства направлена також ефективно формування та використання оборотного капіталу. Без необхідного обсягу окремих складових оборотних активів неможливо забезпечити безперервність операційної діяльності Чернівецького міськШЕП. У підприємства оборотні активи сформовані за рахунок запасів, дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги, дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом, із внутрішніх розрахунків, іншої поточної дебіторської заборгованості, грошовими коштами, витратами майбутніх періодів та іншими оборотними активами, табл. 2.8

За 2018-2022 рр. величина оборотних активів зросла на 1094 тис. грн. Оборотні активи переважно зростали за рахунок збільшення запасів на 279 тис. грн., дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги на 902 тис.

грн., дебіторської заборгованості з бюджетом на 195 тис. грн., інших оборотних активів на 117 тис. грн. Величина іншої поточної дебіторської заборгованості Чернівецького міськШЕП та грошових коштів навпаки зменшилася на 305 тис. грн. та 105 тис. грн. відповідно.

Таблиця 2.8

Динаміка складу оборотних активів
Чернівецького міськШЕП у 2018–2022 рр.

Показники	На кінець року, тис. грн.					Зміна за 2018-2022 рр.	
	2018	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Запаси	4169	5961	3464	2549	4448	279	6,69
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2415	4374	3198	2284	3317	902	37,35
Дебіторська заборгованість з бюджетом	0	0	0	198	195	195	100
Дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	9	34	22	34	11	2	22,22
Інша поточна дебіторська заборгованість	305	92	0	0	0	-305	-100
Гроші та їх еквіваленти	3809	2138	5759	4143	3704	-105	-2,76
Витрати майбутніх періодів	65	53	114	85	74	9	13,85
Інші оборотні активи	601	910	894	1217	718	117	19,47
Оборотні активи	11373	13562	13451	10510	12467	1094	9,62

Для більш наглядного розуміння структури основних складових оборотних активів Чернівецького міськШЕП побудуємо гістограму, рис.2.6.

Частка запасів у 2018 р. становить 36,66%, у 2022 р. – 35,68%. Це найбільша складова оборотних активів комунального підприємства впродовж всього періоду дослідження. Частка дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги у 2018 р. дорівнює 21,23%, у 2022 р. – 26,61%. У підприємства значна частка грошових коштів 33,49% у 2018 р., 29,71% у 2022

р. Щодо інших оборотних активів, то їх частка у 2018 р. становила 5,28%, у 2022 р. – 5,76%.

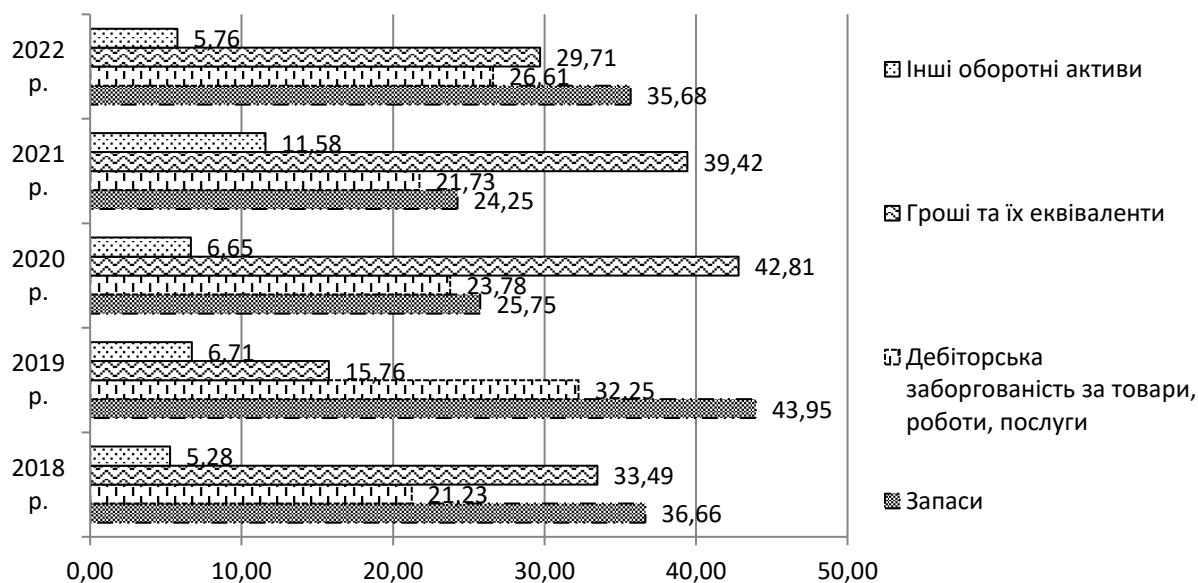

Рис. 2.6. Структура оборотних активів Чернівецького міськШЕП у 2018-2022 рр.

Дослідимо стан ліквідності та платоспроможності підприємства. У таблиці 2.9 активи та пасиви згруповані у чотири групи: активи відповідно до рівня ліквідності, пасиви за ступенем строковості погашення.

Таблиця 2.9

Групування активів та пасивів Чернівецького міськШЕП

Активи	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
A1	3809	2138	5759	4143	3704
A2	2424	4408	3220	2516	3523
A3	4835	6924	4472	3851	5240
A4	127510	119401	110271	96766	106899
П1	9670	13848	8944	7702	10480
П2	30682	28722	26762	23833	21660
П3	6540	6540	7586	8178	9653
П4	93041	85100	79247	61213	79792

Якщо порівняти групи активів і пасивів, що представлені у таблиці, то для 2018 р. $A1 \leq П1; A2 \leq П2; A3 \leq П3; A4 \geq П4$ баланс є неліквідним. У 2020-2022 р. ситуація аналогічна. Для 2019 р. $A1 \leq П1; A2 \leq П2; A3 \geq П3; A4 \geq П4$, баланс також є неліквідним, але третя умова змінилася на краще.

Для оцінки платоспроможності Чернівецького міськШЕП розраховано коефіцієнти платоспроможності, які відображені на рис. 2.7.

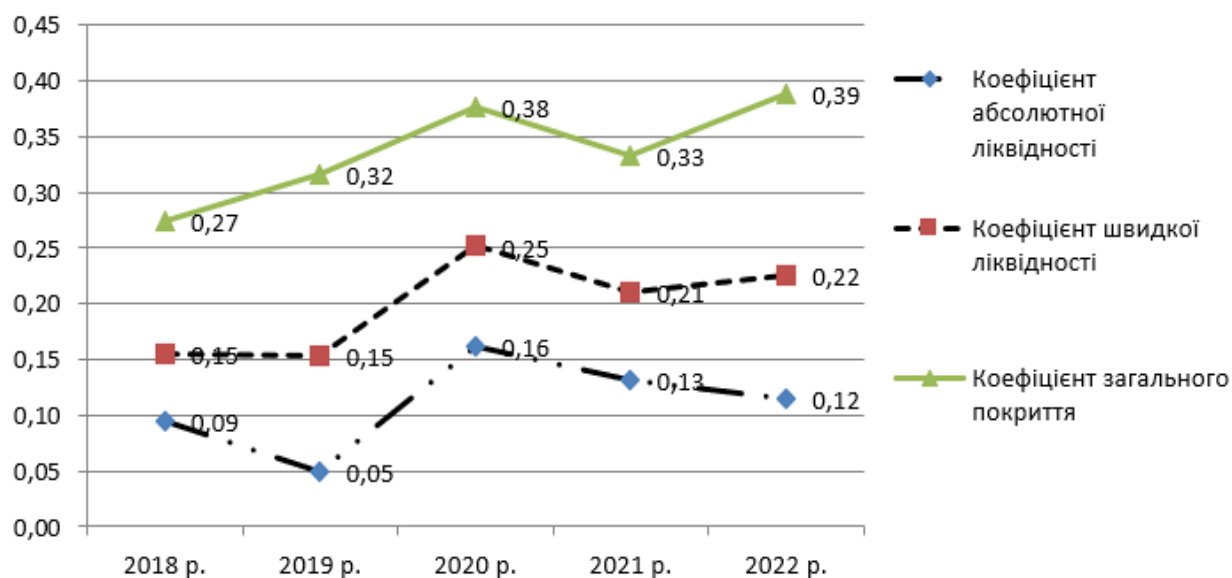

Рис. 2.7. Показників платоспроможності Чернівецького міськШЕП у 2018–2022 рр.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності комунального підприємства у 2018 р. дорівнював 0,09, у 2019 р. – 0,05, у 2020 р. – 0,16, у 2021 р. – 0,13, у 2022 р. – 0,12. Значення є нижче нормативного.

Коефіцієнти швидкої ліквідності та загального покриття мають схожу тенденцію. Зокрема, коефіцієнт швидкої ліквідності з 0,15 у 2018 р. зріс до 0,22 у 2022 р. Коефіцієнт загального покриття зростає: з 0,27 у 2018 р. до 0,39 у 2022 р. Значення коефіцієнтів є низькими, тобто платоспроможність є недостатньою.

2.3. Оцінка ефективності фінансової діяльності Чернівецького міськШЕП

Для оцінки ефективності фінансової діяльності проаналізуємо результати руху грошових потоків від операційної, фінансової діяльності Чернівецького міськШЕП, таблиця 2.10.

Таблиця 2.10

Результати руху грошових потоків Чернівецького міськШЕП у 2019–2022 рр.

Показники	Рік, тис. грн.				Відхилення (+,-) 2019 -2022рр.	
	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Чистий рух грошових коштів від операційної діяльності	-1466	3795	-2541	-210	1256	-85,68
Чистий рух грошових коштів від фінансової діяльності	-205	-174	925	-229	-24	11,71
Чистий рух грошових коштів за звітний період	-1671	3621	-1616	-439	1232	-73,73
Залишок коштів на початок року	3806	2138	5759	4143	337	8,85
Залишок коштів на кінець року	2138	5759	4143	3704	1566	73,25

Результати аналізу розкривають причини проблем із платоспроможністю підприємства. Чистий грошовий потік, як загальний, так і від операційної діяльності мали позитивне значення лише у 2020 р. У інші роки у комунального підприємства були проблеми із формуванням чистого грошового потоку, він мав негативні значення. Насамперед це було пов'язано із тим, що витрачання коштів в рамках операційної та фінансової діяльності (крім 2021 р.) перевищували надходження за цей же період від зазначених видів діяльності.

Ефективність фінансової діяльності Чернівецького міськШЕП в широкому розумінні характеризується показниками його фінансової

результативності. В таблиці 2.11 зображено алгоритм формування фінансових результатів міського комунального підприємства.

Таблиця 2.11

Динаміка фінансових результатів Чернівецького міськШЕП за 2018-2022 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022-2018 рр. (+,-)	
						тис. грн.	%
Чистий дохід від реалізації продукції	53847	70553	88374	65965	102374	48527	90,12
Собівартість реалізованої продукції	49800	63212	75935	65580	84480	34680	69,64
Валовий прибуток (збиток)	4047	7341	12439	1385	17894	13847	342,15
Інші операційні доходи	1745	2019	1971	4639	2934	1189	68,14
Адміністративні витрати	4794	8019	9692	9171	9523	4729	98,64
Інші операційні витрати	702	773	1123	1010	3688	2986	425,36
Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток, збиток)	296	568	3595	-4157	7617	7321	2473,31
Інші доходи	7826	8029	8039	7861	7788	-38	-0,49
Фінансові витрати	50	66	97	88	131	81	162,00
Інші витрати	7826	8029	8039	7861	7788	-38	-0,49
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток, збиток)	246	502	3498	-4245	7486	7240	2943,09
Витрати з податку на прибуток	93	152	708	0	0	-93	-100,00
Чистий фінансовий результат (збиток)	153	350	2790	-4245	7486	7333	4792,81

Чистий дохід від реалізації послуг Чернівецького міськШЕП з 53847 тис. грн., що був у 2018 р., збільшився за п'ять років до 102374 тис. грн. у 2022 р. У підприємства за досліджуваний період він зріс на 48527 тис. грн. (90,12 %). Водночас, собівартість реалізованої продукції, послуг зросла з 49800 тис. грн., що дорівнювала у 2018 р., до 84480 тис. грн. у 2022 р. Тобто зросла на 34680 тис. грн., 69,64%. Валовий прибуток з 4047 тис. грн., що було у 2018 р. до

17894 тис. грн. у 2022 р. Тобто валовий прибуток зріс на 13647 тис. грн., на 342,15%. Інші операційні доходи зросли на 1189 тис. грн, 68,14%. Адміністративні витрати Чернівецького міськШЕП за п'ять років зросли на 98,64%, інші операційні витрати - на 425,36%. Фінансовий результат від операційної діяльності був позитивний у всі роки дослідження, крім 2021 р. Підприємство мало інші доходи та інші витрати у 2018-2022 рр. Також підприємство мало фінансові витрати, що зросли на 162 %.

Підприємства у 2018-2020 рр. мало витрати з податку на прибуток. Чистий фінансовий результат Чернівецького міськШЕП збільшився на 7333 тис. грн. Лише у 2021 р. результатом діяльності був збиток. У 2022 р. чистий прибуток становив 7486 тис. грн. Динаміка чистого фінансового результату зображена на рис. 2.8.

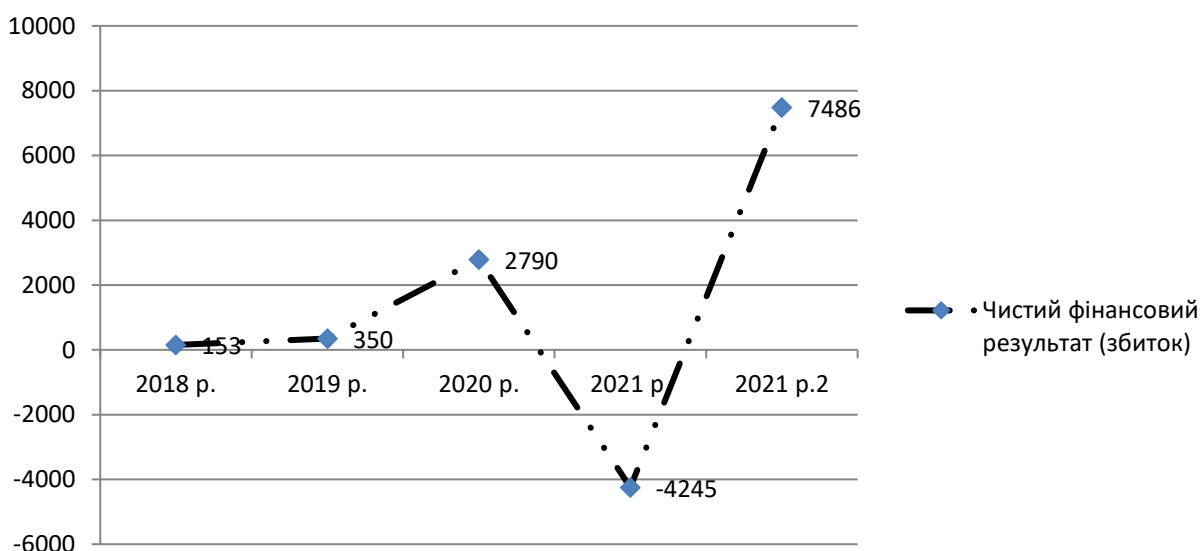

Рис. 2.8. Динаміка чистого фінансового результату Чернівецького міськШЕП за 2018-2022рр.

Можна спостерігати, що найбільший обсяг прибутку підприємство отримало у 2022 р. у сумі 7486 тис. грн., збитку у 2021 р. у сумі 4245 тис. грн.

Оцінка ефективності фінансової діяльності буде більш детальною, якщо аналіз буде включати аналіз операційних витрат підприємства. Їх динаміка впливає на фінансову результативність Чернівецького міськШЕП, табл. 2.12, рис. 2.9.

Таблиця 2.12

Аналіз операційних витрат Чернівецького міськШЕП у 2018-2022 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2018 -2022 рр. (+,-)	
						тис. грн.	%
Матеріальні витрати	31150	37361	40965	31543	50455	19305	61,97
Витрати на оплату праці	17629	25653	34338	32266	33497	15868	90,01
Відрахування на соціальні заходи	3785	5540	7485	7060	7283	3498	92,42
Амортизація	9856	10706	10878	10743	10556	700	7,10
Інші операційні витрати	702	773	1123	1010	3688	2986	425,36
Всього	63122	80033	94789	82622	105479	42357	67,10

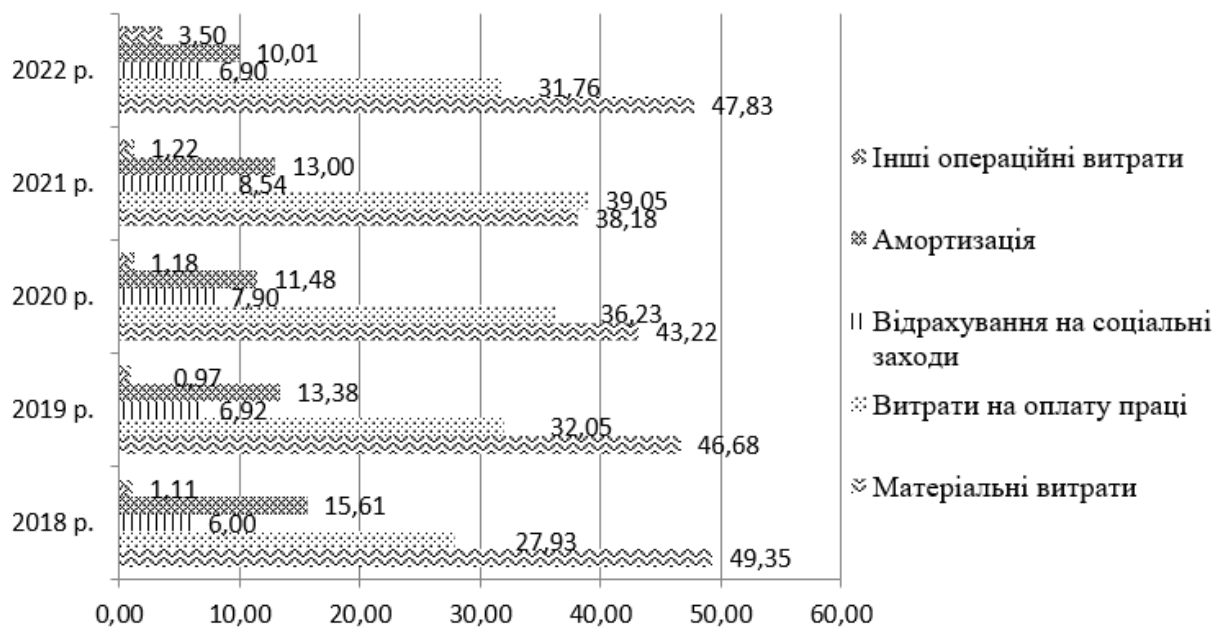

Рис. 2.9. Динаміка структури операційних витрат Чернівецького міськШЕП за 2018-2022 рр.

Операційні витрати Чернівецького міськШЕП зросли за 5 років. на 42357 тис грн. (67,1%). Матеріальні витрати зросли на 61,97%, витрати на оплату праці на 90,01%, відрахування на соціальні заходи на 92,42%, амортизація на 7,1%, інші операційні витрати на 425,36%.

Питома вага матеріальних витрат є найбільшою, далі ідуть витрати на оплату праці. В динаміці структура майже не змінювалася. Так у 2022 р. матеріальні витрати становили 47,83%, витрати на оплату праці – 31,76%, відрахування на соціальні заходи – 6,9%, амортизація – 10,01%, інші операційні витрати – 1,11%

Для аналізу прибутковості Чернівецького міськШЕП можна використати показники рентабельності, таблиця 2.13.

Таблиця 2.13.

Показники рентабельності
Чернівецького міськШЕП за 2018–2022 рр., %

Найменування показників	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+,-) 2022 до 2018 рр.
Рентабельність капіталу	0,11	0,26	2,17	-3,68	6,61	6,50
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	0,28	0,50	3,16	-6,44	7,31	7,03
Рентабельність власного капіталу	0,31	0,39	3,40	-6,04	10,62	10,31
Рентабельність оборотного капіталу	1,76	2,81	20,66	-35,43	65,16	63,40
Рентабельність основного капіталу	0,12	0,28	2,43	-4,10	7,35	7,23

В 2018-2020 рр. показники рентабельності Чернівецького міськШЕП, зокрема капіталу, реалізованої продукції, основного, оборотного, власного капіталів зростали, це що пояснюється зростанням чистого прибутку. У 2021 р. підприємство працювало збитково, тобто нерентабельно. Найбільший рівень рентабельності був у 2022 р. Зокрема, рентабельність капіталу становила 6,61%, реалізованої продукції – 7,31%, власного капіталу – 10,62%, оборотного капіталу – 65,16%, основного капіталу – 7,35%.

Для повної картини ефективності фінансової діяльності дослідимо ділову активність підприємства (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Динаміка показників ділової активності
Чернівецького міськШЕП у 2018-2022 рр.

Найменування показників	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+,-) 2022 до 2018 рр.
Коефіцієнт оборотності капіталу	0,39	0,52	0,69	0,57	0,90	0,52
Тривалість обороту капіталу, дні	946,17	703,19	530,08	639,08	404,03	-542,14
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	6,20	5,66	6,54	5,51	8,91	2,71
Тривалість обороту оборотних активів, дні	58,87	64,50	55,78	66,29	40,96	-17,91
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	26,22	20,65	23,17	23,00	33,90	7,68
Тривалість обороту дебіторської заборгованості, дні	13,92	17,67	15,75	15,87	10,77	-3,15
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	6,23	6,00	7,75	7,93	11,26	5,03
Тривалість обороту кредиторської заборгованості, дні	58,60	60,83	47,07	46,05	32,41	-26,18

У Чернівецького міськШЕП ділова активність на низькому рівні. Коефіцієнт оборотності капіталу комунального підприємства у 2018 році становив 0,39 обороти, у 2019 рр. - 0,52 обороти, у 2020 р. знову зріс до 0,69 оборотів, у 2021 р. зменшився до 0,57 обороти і у 2022 р. зріс до 0,9. Тобто, у 2018 р. тривалість обороту капіталу 946,17 днів, у 2019 р. біля 703 днів, у 2020 р. зменшилася до 530,08 днів, у 2021 році зросла до 639,08 днів, у 2022 р. зменшилася до 404,03 днів.

Якщо говорити про оборотність оборотних активів Чернівецького міськШЕП, то коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2018 р. становив 6,2 обороти, у 2019 р. зменшився до 5,66 обороти, у 2020 р. – 6,54 обороти, у 2021 р. – 5,51 обороти, у 2022 р. зріс до 8,91 днів. Тривалість одного обороту

оборотного капіталу у 2018 році становила 58,87 дні, у 2019 рр. біля 64,5 днів, у 2020 р. – 55,78 дня, у 2021 р. збільшилася до 66,29 днів, у 2022 р. зменшилася до 40,96 днів.

Тривалість погашення дебіторської заборгованості є невеликою, вона зменшилася до 10,77 днів. Тривалість погашення кредиторської заборгованості є значно більшою, у 2018 р. становила 58,6 дні, у 2022 р. зменшилася на 26,18 днів, тобто становила 32,41 дні.

Висновки до розділу 2

Основна діяльність Чернівецького міськШЕП пов'язана із утриманням шляхової мережі міста, поточними ремонтними роботами дорожнього покриття та організація платних місць за паркування.

Обсяг фінансування Чернівецького міськШЕП зменшився у 2022 р. порівняно із 2018 р., на 14.5%. В структурі джерел фінансування Чернівецького міськШЕП найбільша частка – це власний капітал. У 2022 р. вона складала 66,85%

У 2018-2020 р. найбільшу частку у власному капіталі займав додатковий капітал, близько 93%. У 2021 р. відбулася зміна його структури, значно зросла частка власного зареєстрованого капіталу – до 50,23%. У 2022 р. зареєстрований капітал становив – 38,53%, додатковий – 59,89%, нерозподілений прибуток – 1,58%.

У підприємства спостерігаються інші довгострокові зобов'язання, що зросли за 5 років на 47,6%. Значна сума зобов'язань – це поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги. Основним фактором зменшення позикового капіталу є зменшення величини доходів майбутніх періодів та в певній мірі поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

У 2018-2022 рр. у Чернівецького міськШЕП від'ємне значення власного оборотного капіталу. Крім того у ці роки у міського комунального підприємства була нестача інших планових джерел фінансування для забезпечення запасів, довгострокових джерел, короткострокових кредитів взагалі не було, тому його фінансовий стан був кризовий.

У той же час значення розрахованих відносних показників фінансової стійкості не є низькими і засвідчують нормальний рівень фінансової стійкості Чернівецького міськШЕП.

Для забезпечення своєї основної діяльності з утримання в належному стані дорожнього покриття Чернівецьке міськШЕП потребує значного обсягу необоротних активів. Але їх вартість у 2018-2021 рр. зменшувалася. У 2022 р. спостерігалось незначне збільшення. Вартість оборотних активів Чернівецького міськШЕП є значно меншою ніж оборотних, їх вартість також зменшилась.

Питома вага необоротних активів Чернівецького міськШЕП є на рівні 89-91%.

Необоротні активи Чернівецького міськШЕП формується переважно за рахунок основних засобів. Вартість основних засобів у 2018-2022 рр. постійно зменшується. За п'ять років її зменшення зафіксоване на рівні 25,65%. Величина зносу їх щорічно зростає. У 2022 р. вони зношені на 63%.

За 2018-2022 рр. величина оборотних активів зросла на 1094 тис. грн.

Відповідно до розрахунків баланс підприємства не є ліквідним. Значення коефіцієнтів платоспроможності є низькими, тобто платоспроможність є недостатньою.

Чистий дохід від реалізації послуг Чернівецького міськШЕП збільшився за п'ять років на 90,12 %. Водночас, собівартість реалізованої продукції, послуг зросла на 69,64%. Внаслідок змін доходів і витрат найбільший обсяг прибутку підприємство отримало у 2022 р. у сумі 7486 тис. грн., збитку у 2021 р. у сумі 4245 тис. грн.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО МІСЬКШЕП»

3.1. Проблеми та перспективи підвищення результативності фінансової діяльності на підприємстві

Ефективність діяльності підприємства, в тому числі комунального, насамперед залежить від повної та своєчасної мобілізації капіталу та його оптимального використання для забезпечення функціонування підприємства, розвитку і збільшення виробничих засобів. Забезпечити формування та використання фінансових ресурсів можна впроваджуючи сучасне, що відповідає ринковим умовам управління фінансовою діяльністю підприємства. Від фінансової діяльності залежить своєчасність та повнота фінансового забезпечення операційної та інвестиційної діяльності, задається рівень розвитку підприємства, повнота виконання фінансових зобов'язань перед контрагентами, державою та фінансово-кредитними інститутами.

Фінансова діяльність – це діяльність, спрямована на формування та використання фінансових ресурсів для досягнення підприємством стійкості економічного зростання. Вона зумовлює зміни обсягу капіталу підприємства та його складових. Фінансова діяльність будь-якого підприємства, насамперед, спрямована на вирішення таких основних завдань:

- «забезпечення капіталом поточної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства;
- пошук резервів збільшення обсягу доходів, прибутків і рентабельності підприємства;
- забезпечення умов для виконання фінансових зобов'язань перед партнерами (постачальниками, підрядниками, банками, страховими та інвестиційними компаніями тощо), бюджетом і цільовими фондами;
- фінансування виробничого і соціального розвитку підприємства;

- контролінг за ефективним розподілом і цільовим використанням фінансових ресурсів підприємства» [4].

Успішна операційн-інвестиційна діяльність можлива лише за наявності певного фінансового підґрунтя, що забезпечується достатнім обсягом капіталу. Тобто підприємству постійно необхідно здійснювати мобілізаційні заходи для накопичення фінансових ресурсів та забезпечення фінансування. Водночас, система використання різноманітних форм і методів для фінансування функціонування підприємств та досягнення ними визначених цілей це система за яку відповідає фінансова діяльність. Як зазначалося у першому розділі, відповідно до П(С)БО, «фінансова діяльність це діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства (який не є результатом операційної діяльності)» [42]. Отже, основний зміст фінансової діяльності підприємства (у вузькому розумінні) полягає у його фінансуванні.

Саме зазначена діяльність (фінансування) є підґрунтям створення доданої вартості на підприємстві. В свою чергу, оптимізація структури капіталу (оптимізація джерел фінансування) забезпечить зменшення витрат на його залучення та сприятиме підвищення ефективності операційної та інвестиційної діяльності.

Фінансова діяльність як система використання різних форм і методів фінансування реалізується через практичну фінансову роботу, яка повинна забезпечувати функціонування підприємства та поліпшення його результатів.

Проблема управління фінансовою діяльністю підприємства виникає через неузгодженість між бажаними і реальним - невідповідність мети, результату діяльності або функцій управління. Проблема у цьому випадку характеризується протиріччями між станом системи управління підприємством та його фінансовими можливостями. Крім того, джерелом виникнення проблем є цілі діяльності підприємства, що змінилися під впливом зовнішніх та внутрішніх умов.

Таким чином, проблема управління фінансовою діяльністю підприємства завжди пов'язана із сукупністю умов або факторів, що створюють ситуацію, що впливає на функціонування та результативність підприємства.

Ідентифікатори, що визначають проблемну ситуацію, а згодом розробку та вибір оптимального її вирішення, можуть бути встановлені на підставі класифікаційних ознак проблем управління фінансовою діяльністю підприємства, опис та оцінка яких засновані на системній класифікації їх ознак, що мають велике значення у правильному розпізнаванні проблем та успішному їх вирішенню.

Об'єктивна необхідність у класифікації проблем управління фінансовою діяльністю підприємства пов'язана з диференціацією засобів та способів їх вирішення. Класифікація дозволяє структурувати проблеми, здійснювати вибір і визначати послідовність рішень на основі класифікаційних ознак, орієнтуватися в їхньому різноманітті і бути джерелом інформації. Визначення характерних ознак проблем управління фінансовою діяльністю підприємства, зрештою, передбачає диференційований підхід до оцінки будь-якої проблемної управлінської ситуації.

Проблеми управління фінансовою діяльністю підприємства, пропонуються класифікувати за такими ознаками появи проблем:

- про межі поширення проблеми: локальні проблеми, спільні проблеми;
- за тимчасовим фактором виникнення проблеми: короткочасні проблеми; затяжні проблеми;
- за характером цілей підприємства, при досягненні яких виникла проблемна ситуація: стратегічні проблеми, тактичні проблеми,
- у середовищі виникнення проблемної ситуації: зовнішні проблеми; внутрішні проблеми;
- характером виникнення проблеми: принципово нові проблеми; модифікуючі проблеми;

- за ступенем впливу проблеми на керування фінансовою діяльністю підприємства: допустима проблема; критична проблема; кризова проблема;
- характером прояву проблеми: приховані (латентні) проблеми; явні проблеми; з ієрархії виникнення проблеми: проблема – причина; проблема – слідство;
- по можливості прогнозування проблеми: передбачувані (закономірні) проблеми; непередбачувані (випадкові).

Ні одна з проблем управління фінансовою діяльністю підприємства не має одностороннього характеру. Усі вони практично взаємопов'язані та є комплексними. Тобто одні проблеми є причиною виникнення інших, які можуть одночасно бути і проблемами наслідками і проблемами причинами для проблем нижчого рівня.

В рамках управління фінансовою діяльністю: «фінансова робота на підприємстві передбачає такі три основні напрямки діяльності: фінансове прогнозування та планування; аналіз та контроль виробничо-господарської діяльності; оперативна, поточна фінансово-економічна робота» [52].

Фінансове планування на підприємстві повинно сприяти забезпеченню господарської діяльності повним обсягом фінансових ресурсів, вирішити фінансові суперечності у фінансових відносинах, сформувавши контроль за дотриманням фінансової дисципліни. Фінансове планування повинно бути націлене на подальший розвиток підприємства та досягнення стратегічних цілей. У сучасній практиці існує безліч проблем, пов'язаних із організацією фінансового Чернівецького міськШЕП планування на Чернівецького міськШЕП, які можна згрупувати наступним чином:

- нереальність фінансових планів, їх невідповідність можливостям підприємства;
- систематична оперативність складання планів;
- непрозорість планів для керівництва та відповідальних за їх виконання;

- розбіжності між завданнями довгострокових планів та короткострокових;
- практична реалізація планів у діяльності підприємства;
- комплексність планів.

Одним із сучасних видів фінансового планування, що сприяє забезпеченню платоспроможності та фінансової стійкості підприємства у короткостроковому періоді є бюджетування. Воно реалізується у впровадженні сучасної технології фінансового планування та забезпечує можливість в єдиному інформаційному просторі розробляти і контролювати виконання бюджету, оперативно реагувати на відхилення фактичних показників від планових. Зокрема: «процес оперативного прийняття управлінських рішень і коригування поточних дій відбуває основну вимогу до ефективності системи управління фінансами у динамічному економічному середовищі» [36].

Роль бюджетування в діяльності Чернівецького міськШЕП полягає, насамперед, у визначенні обсягу та періоду використання ресурсів для зменшення понаднормованих втрат та зростання ефективності діяльності підприємства. Не можливо повною мірою оцінити на скільки розроблений забезпечить ефективну діяльність підприємства. Слід відзначити, що бюджетування на комунальному підприємстві потребує постійного удосконалення, що може тривати місяцями і навіть роками. Для забезпечення ефективної системи бюджетування необхідні висококваліфіковані фахівці-фінансисти, що мають знання і вміють використовувати сучасні комп'ютерні технології, без яких цей автоматизувати систему бюджетування від виконання до реалізації процес здійснити неможливо.

Основними проблемами фінансового планування підприємства є забезпечення обґрунтованості фінансового плану та його реальності. Для вирішення даної проблеми необхідно мати достовірні дані щодо реалізації продукції, обсягів і строків погашення дебіторської заборгованості, розподілених у часі реальних потреб у фінансуванні, злагодженої роботи

підрозділів, що відповідають за формування фінансового плану та оперативності його розробки.

Також ефективне управління фінансовою діяльністю підприємства передбачає використання різних форм контрольно-ревізійної роботи. Використання фінансового контролю на підприємстві допоможе своєчасно вносити коректив у плани та прогнози відповідно до змін умов діяльності підприємства. Також завдяки внутрішньому фінансовому контролю забезпечується постійне отримання інформації про реальний фінансовий стан, випадки виявлення порушень чинного законодавства та відхилень від встановлених норм та нормативів. Адже, «ефективний фінансовий контроль діяльності підприємств забезпечує підвищення якості виконання довгострокових та короткострокових планів економічного та соціального розвитку, сприяє раціональному використанню матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, дотриманню норм чинного законодавства, зниженню всіх видів витрат на підприємстві» [44].

Якщо оцінювати стан внутрішнього фінансового Чернівецького міськШЕП контролю на підприємстві, то він потребує вдосконалення. Основною причиною виникнення проблем є те, що керівництво підприємства, не повною мірою розуміє зміст, завдання та необхідність внутрішнього фінансового контролю. Тому на Чернівецького міськШЕП не надають належної уваги побудові ефективної системи його здійснення. Фінансові порушення на підприємстві повинні насамперед виявлятися на рівні внутрішнього контролю, що забезпечить їх виправлення без обтяжливих для підприємства фінансових санкцій. Переважно зараз вони виявляються на рівні зовнішнього державного контролю. Це зумовлено не тільки недосконалою організацією внутрішнього контролю на підприємстві, а і недосконалою законодавчо-нормативною базою, двоякістю трактувань певних правил і норм, що створюють передумови зростання кількості та обсягів основних фінансових порушень. Комплексний аналіз та оцінку

ефективності фінансової діяльності підприємства необхідно проводити в сім основних етапів (табл. 3.1)

Таблиця 3.1

Етапи оцінки ефективності фінансової діяльності Чернівецького міськШЕП

Етап	Характеристика
I етап	Приймається рішення про доцільність аналізу та оцінки фінансової звітності і перевіряється її готовність до аналізу. Визначання доцільності аналізу проводиться шляхом ознайомлення з аудиторськими висновками.
II етап	Відбувається ознайомлення із пояснювальною запискою до балансу. Це необхідно для того, щоб оцінити умови функціонування підприємства в даному звітному періоді та врахувати при аналізі чинники, вплив яких спричинив зміни в майновому і фінансовому становищі підприємства і які знайшли своє відображення в пояснювальній записці.
III етап	Збирається для аналізу та оцінки фінансової діяльності підприємства необхідна інформація та перевіряється її точність.
IV етап	Здійснюється порівняння фактичних результатів господарювання з прогнозованими показниками звітного року, фактичними даними попередніх років.
V етап	Виконується факторний аналіз
VI етап	Виявляються невикористані резерви підвищення ефективності виробництва.
VII етап	Проводиться оцінка результатів господарської діяльності та фінансового становища підприємства

В основі формування траєкторії ефективного розвитку підприємства, збалансованості інтересів учасників фінансових відносин, забезпечення стратегічної спрямованості в процесі реалізації управління фінансовою діяльністю є складний фінансовий механізм функціонування підприємства.

Фінансовий механізм комунального підприємства включає систему фінансових методів (фінансове прогнозування, планування, фінансові показники, норми та нормативи, ліміти, резерви, систему розрахунків, кредитування, інвестування, оподаткування, страхування тощо) та

фінансових важелів (дохід, прибуток, ставка податку, ціна, норма амортизації, ставка дисконту, процентна ставка тощо) [44].

З використанням різноманітних форм і методів здійснюються розподільні та перерозподільні відносини, формуються доходи суб'єкта економічної діяльності та відповідні резерви ліквідності. «При цьому функціонування фінансового механізму ґрунтується на організаційно-правових положеннях та фінансовій інформації, які забезпечують практичне використання фінансів для досягнення визначених цілей і завдань» [35]. Склад фінансового механізму фінансового механізму включає такі елементи: фінансові методи; фінансові важелі; фінансові інструменти; нормативно-правове; інформаційне та організаційне забезпечення.

В процесі функціонування підприємства ефективність управління фінансовою діяльністю визначається:

- здатністю підприємства своєчасно і повністю виконувати платіжні зобов'язання, які з торгових, кредитних та інших операцій фінансового характера;

- ступенем забезпеченості запасів та витрат власними та позиковими джерелами їх формування, співвідношенням обсягів власних та позикових коштів;

- здатністю підприємства генерувати необхідний прибуток у процесі своєї господарської діяльності та загальною ефективністю використання активів та вкладеного капіталу;

- результативністю роботи підприємства щодо величини авансованих фінансових ресурсів чи величини їх споживання у процесі виробництва.

Таким чином, в силу специфіки фінансової діяльності підприємства, проблеми її ефективного управління об'єднуються у чотири напрямки у розрізі функціональних підсистем управління фінансовою діяльністю: управління ліквідністю та платоспроможністю; управління фінансовою стійкістю; управління рентабельністю (прибутковістю); управління діловою активністю підприємства. Кожен із напрямів характеризується групою

фінансових показників, що є індикаторами стабільності функціонування підприємства, і мають пороговий рівень якості управління, недостатність якого й характеризуватиме наявність для підприємства проблем даного напрямку.

Враховуючи механізм дії основних фінансових методів, важелів та інструментів можна сформувані основні напрями вдосконалення управління фінансовою діяльністю підприємства, які повинні базуватися на впровадженні сучасних форм і методів організації фінансово-економічної діяльності, оптимізації внутрішніх та зовнішніх фінансових відносин підприємства із постачальниками, споживачами, державними структурами, іншими учасниками. В сучасних динамічних економічних умовах розвиток фінансової діяльності «відбувається при залученні дешевих кредитних ресурсів та знаходженні інших джерел фінансування, їх цільового використання та диверсифікації, впровадженні ефективної системи бюджетування, удосконаленні автоматизованої системи внутрішнього фінансового контролю за рухом коштів та виконанні платіжного календаря та фінансового плану, раціонального використання коштів тощо» [57, с. 129].

Водночас важливим є формування і стратегічних задач розвитку фінансової діяльності підприємства. Вони мають базуватися на проведенні фінансової діагностики та враховувати загрози фінансовій безпеці підприємства, фінансові ризики та способи їх нейтралізації. Також під час формування стратегії фінансової діяльності необхідно обґрунтувати програми і шляхи із підвищення фінансової безпеки, удосконаленні методів і форм досягнення стратегічної мети, обліково-фінансової та амортизаційної політики, впровадження внутрішнього фінансового контролю та гнучкого ціноутворення. Також необхідним є оцінка виконання фінансової стратегії та внесення змін відповідно до змін зовнішнього середовища.

Отже, основними завданнями підвищення результативності фінансової діяльності підприємства є наступні:

- формування достатнього обсягу фінансових ресурсів. Це завдання реалізується шляхом визначення загальної потреби у капіталі підприємства на майбутній період, збільшенні обсягу залучення власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел, визначення доцільності залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел, управління позиковим капіталом, оптимізації структури фінансування підприємства;
- ефективне використання сформованого обсягу капіталу для операційної та інвестиційної діяльності підприємства тощо;
- оптимізація грошового обігу шляхом ефективного управління грошовими потоками підприємства, забезпеченням синхронізації позитивного та негативного грошового потоку у певні періоди, підтримкою необхідного рівня ліквідності його оборотних активів;
- максимізація фінансових результатів діяльності підприємства за рахунок ефективного управління активами, вибору найбільш ефективних напрямів операційної та фінансової діяльності;
- мінімізації рівня фінансового ризику. Якщо рівень прибутковості підприємства спланований заздалегідь, важливим завданням є зниження рівня фінансового ризику неотримання прибутку. Також важливим є забезпечення фінансової стійкості підприємства у процесі його розвитку, ліквідності та платоспроможності, ділової активності й рентабельності підприємства на всіх етапах його функціонування; оптимальної структури капіталу й активів, ефективних пропорцій в структурі фінансових ресурсів.

На сьогодні фінансовий механізм Чернівецького міськШЕП є недосконалим, тому підприємство відчуває нестачу коштів як для здійснення основної діяльності, так і для реальних інвестицій.

Поряд з основами вдосконалення фінансового механізму підприємства конкретними напрямками вдосконалення його фінансової роботи:

- систематична оцінка фінансової діяльності;
- організація ефективного управління оборотними активами;

- оптимізація постійних і змінних витрат підприємства;
- здійснення факторного аналізу: «витрати-дохід-прибуток»;
- більш широке використання комерційного кредиту і вексельного обігу;
- застосування лізингових угод;
- оптимізація структури майна підприємства та джерел його формування;
- розробка та впровадження фінансової стратегії розвитку підприємства.

Отже, з метою підвищення ефективності фінансової діяльності підприємства необхідно здійснювати системне управління фінансами враховуючи особливості виду діяльності підприємства. Це дозволить сформувати найбільш ефективні інструменти для досягнення мети фінансової політики для забезпечення безперервної та результативної діяльності підприємства. Всебічно враховуючи фінансові можливості підприємства, комплексно оцінюючи характер внутрішніх та зовнішніх факторів, фінансова діяльність забезпечить відповідність фінансово-економічних можливостей суб'єкта економічної діяльності сучасним умовам господарювання.

3.2. Шляхи поліпшення фінансового стану Чернівецького міськШЕП

Для ефективного управління фінансовою діяльністю підприємство має прагнути забезпечити такі умови та стан своїх ресурсів, щоб забезпечити безперервне виробництво та виконання своїх фінансових зобов'язань. А це в свою чергу обумовлює необхідність аналізу фінансового стану підприємства та пошук напрямків оптимізації його роботи.

«Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [41].

Об'єктивно оцінити фінансовий стан підприємства неможливо за допомогою одного показника, нехай навіть найважливішого. Це можливо лише здійснити лише за допомогою комплексної оцінки групи показників, що усебічно та детально характеризують діяльність підприємства.

«До основних груп, що комплексно характеризують фінансовий стан підприємства можна віднести такі показники

- показники майнового стану;
- показники ліквідності;
- показники фінансової стійкості;
- показники ділової активності;
- показники рентабельності» [41].

В процесі аналізу фінансового стану підприємства використовують різноманітні методи, прийоми та моделі, застосування яких визначається конкретним випадком та залежить від того на що направлений фінансовий аналіз. Варто зазначити, що найбільш поширеними є балансові методи, оцінка за допомогою коефіцієнтів, рейтингова та комплексна інтегральна оцінка, а також оцінка ймовірності банкрутства за допомогою статистичних моделей. Проте всі методи та моделі мають свої переваги та недоліки, які необхідно враховувати при аналізі фінансового стану підприємства.

Найкращим підходом до оцінки та аналізу фінансового стану підприємства буде застосування не тільки традиційних методів його діагностики, а й проведення комплексного аналізу фінансового стану. Такий спосіб оцінки в результаті дає змогу оцінити не лише підсумкові данні про рівень роботи підприємства, а й дозволяє сформулювати напрямки, що допоможуть підвищити ефективність діяльності підприємства, що відповідно призведе до покращення його фінансового стану. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства дозволяє визначити економічний потенціал підприємства та дає змогу оцінити його місце в конкурентних умовах ринку.

Проведена оцінка фінансово-економічного та майнового стану створює інформаційну базу, що необхідна для прийняття важливих управлінських та

фінансових рішень. Головним завданням оцінки та аналізу фінансового стану підприємства є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності, допомогти знайти правильні управлінські рішення щодо покращення фінансового стану підприємства та запобігти його банкрутству. Існує велика кількість шляхів, що направлені на підвищення ефективної діяльності підприємства, а саме:

- вибір ефективних методів управління фінансовою діяльністю підприємства;
- підвищення та активізація ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності;
- оптимізація поточних витрат;
- підвищення конкурентоспроможності продукції.

Використання цих та інших шляхів, які сприяють підвищенню ефективної діяльності підприємства, наприклад, розробка стратегії маркетингу, правильна оцінка фінансового стану та результатів діяльності підприємства і залучення додаткових капіталовкладень - шлях до прибуткової та ефективної діяльності підприємства.

Одним з головних шляхів поліпшення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів підприємства - явних та прихованих. «Пошук резервів, які можуть бути використані для покращення фінансового стану підприємства, проводиться шляхом ґрунтовного аналізу всіх складових його діяльності» [41].

Удосконалення фінансового стану Чернівецького міськШЕП можливе за рахунок збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Підвищення розмірів вхідних грошових потоків можливе за рахунок:

- збільшення доходу від реалізації;
- продажу частини основних засобів;
- рефінансування дебіторської заборгованості.

Скорочення вихідних грошових потоків можливе за рахунок:

- зниження витрат, які відносяться на собівартість продукції;
- зниження витрат, які покривають за рахунок прибутку.

Основним заходом покращення фінансового стану є збільшення доходу від реалізації. В свою чергу розмір доходу від реалізації залежить від:

- «обсягів реалізації продукції;
- ціни одиниці продукції, що реалізується» [34].

Щоб збільшити обсяги реалізації, треба максимально активізувати збутову діяльність підприємства. Стимулювати збут можна різними методами. Бажаний результат можна отримати наданням знижок покупцям, помірними зменшеннями цін, застосуванням масової реклами. Не існує для всіх підприємств єдиного рецепту збільшення обсягів реалізації. Тип заходів залежить від особливостей конкретного підприємства та обраної ним стратегії маркетингу.

Також одним із важливих шляхів удосконалення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів. Це:

- «проведення реструктуризації активів підприємства;
- сукупність заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу;
- перетворення в грошову форму наявних матеріальних та фінансових активів підприємства» [54].

Внутрішні резерви підприємства складаються з явних та прихованих. Виявлення явних резервів здійснюється через ліквідацію: втрат окремих видів ресурсів, перевищення норм їх витрачання. Особливу увагу необхідно звернути увагу на приховані резерви. Приховані резерви - частина капіталу, що ніяк не відображена в балансі. Розмір прихованих резервів балансу дорівнює різниці між балансовою вартістю окремих майнових об'єктів підприємства та їх реальною вартістю. «Шляхами удосконалення фінансового стану підприємства через виявлення прихованих резервів є: здача в оренду основних засобів, які не повною мірою використовуються у робочому процесі; використання зворотного лізингу» [50].

Першочерговим етапом у покращення фінансового стану Чернівецького міськШЕП є пошук оптимального співвідношення власного і позикового

капіталу, яке б забезпечило мінімальний фінансовий ризик за максимальної рентабельності власного капіталу. «Оптимізація ліквідності підприємства реалізується за допомогою оперативного механізму фінансової стабілізації – системи заходів, спрямованих, з одного боку, на зменшення фінансових зобов'язань, а з іншого, на збільшення грошових активів, що забезпечують ці зобов'язання» [54].

З даних аналізу фінансової стійкості підприємства одним з напрямків покращення свого фінансового стану є визначення оптимальної структури власного та позикового капіталу. Виходячи з отриманих результатів бачимо, що впродовж досліджуваного періоду підприємство має від'ємне значення власного оборотного капіталу.

Підприємству необхідно слідкувати за співвідношенням власного та позикового капіталу та намагатися досягнути оптимальної пропорції їх співвідношення, щоб в результаті отримати максимальний рівень рентабельності власного капіталу.

Щодо показників ліквідності, необхідно вживати заходи щодо їх стимулювання. Фактори, які призведуть до підвищення показників ліквідності: зменшення величини поточних зобов'язань; збільшення вартості оборотних активів; зменшення вартості запасів (для поточної ліквідності); збільшення величини грошових коштів (для абсолютної ліквідності).

Отже, змінюючи прогностні значення визначених складових показника ліквідності можна керувати фінансовим станом підприємства. У комунального підприємства, що працює із замовленнями міської ради важко оптимізувати збутової політики. Підприємство може лише впливати на збільшення обладнаних платних паркомість.

Отже, можна сформулювати перелік заходів щодо підтримки фінансового стану підприємства на високому рівні:

- системний та безперервний аналіз фінансового стану та результатів діяльності підприємства;

- оптимізація структури витрат та джерел їх формування; - розробка та впровадження фінансових стратегій; -

- аналіз складових собівартості продукції та визначення шляхів її зниження;

- підтримка конкурентоспроможності продукції (послуг);

- розробка заходів щодо попередження кризових ситуацій;

- стимулювання збільшення вхідних грошових потоків;

- оптимізація розподілу прибутку та визначення більш ефективної дивідендної політики;

- розробка заходів щодо зниження зовнішньої вразливості підприємства.

Таки чином систематичний контроль за фінансовим станом Чернівецького міськШЕП та оцінка ефективності його діяльності, дотримання запропонованих заходів щодо підтримки стабільного стану та прогнозування важливих для роботи підприємства показників дозволить зміцнити стан підприємства та забезпечити позитивні довгострокові перспективи в його роботі.

Висновки до розділу 3

Проблеми ефективного управління фінансовою діяльністю об'єднуються у чотири напрямки у розрізі функціональних підсистем управління фінансовою діяльністю: управління ліквідністю та платоспроможністю; управління фінансовою стійкістю; управління рентабельністю (прибутковістю); управління діловою активністю підприємства. Кожен із напрямів характеризується групою фінансових показників, що є індикаторами стабільності функціонування підприємства, і мають пороговий рівень якості управління, недостатність якого й характеризуватиме наявність для підприємства проблем даного напрямку.

Враховуючи механізм дії основних фінансових методів, важелів та інструментів можна сформуванати основні напрями вдосконалення управління фінансовою діяльністю підприємства, які повинні базуватися на впровадженні сучасних форм і методів організації фінансово-економічної діяльності, оптимізації внутрішніх та зовнішніх фінансових відносин підприємства із постачальниками, споживачами, державними структурами, іншими учасниками. В сучасних динамічних економічних умовах розвиток фінансової діяльності відбувається при залученні дешевих кредитних ресурсів та знаходженні інших джерел фінансування, їх цільового використання та диверсифікації, впровадженні ефективної системи бюджетування, удосконаленні автоматизованої системи внутрішнього фінансового контролю за рухом коштів та виконанні платіжного календаря та фінансового плану, раціонального використання коштів.

Для ефективного управління фінансовою діяльністю підприємство необхідно здійснювати аналіз фінансового стану підприємства та пошук напрямків оптимізації його роботи. Важливою складовою в процесі покращення фінансового стану підприємства є пошук оптимального співвідношення між позиковим та власним капіталом підприємства, що в свою чергу сприяє мінімізації фінансового ризику та максимізації рентабельності капіталу. В процесі поліпшення та підтримки фінансового стану Чернівецького міськШЕП можуть бути використані такі заходи: збільшення вхідних грошових потоків, зниження собівартості продукції, удосконалення організації виробництва, мобілізація внутрішніх резервів, оптимізація розподілу прибутку, зменшення суми поточних фінансових зобов'язань. Також дуже важливим є систематичне та детальне аналізування динаміки показників фінансового стану підприємства. Залежно від зміни яких будуть прийматися відповідні управлінські рішення, щодо зменшення впливу негативних факторів. Отже, пошук шляхів поліпшення фінансового стану є дуже важливою складовою управління фінансової діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

Фінансова діяльність як складова частина господарської діяльності спрямована на забезпечення надходження та витрачання грошових ресурсів, виконання розрахунків, досягнення оптимального співвідношення власного і позикового капіталу і найбільш ефективного його використання.

Фінансова діяльність це цілеспрямований процес формування та ефективного використання фінансових ресурсів підприємства, орієнтований на ефективне функціонування і розвиток у контексті з обраною фінансовою стратегією. Виходячи з наведеного визначення можна сформулювати такі основні завдання, які стоять перед підприємством і спрямовані на реалізацію його тактичних і стратегічних цілей:

- пошук резервів мінімізації витрат та збільшення доходів;
- підвищення рентабельності та платоспроможності;
- забезпечення необхідного рівня фінансової стійкості;
- контроль за розподілом та використанням фінансових ресурсів;
- фінансове забезпечення поточної виробничо-господарської діяльності тощо.

Реалізація цілей і завдань фінансової діяльності відбувається у напрямках фінансового планування та прогнозування, аналізу і контролю господарської діяльності та оперативної (поточної) фінансово-економічної роботи. Об'єктами управління фінансовою діяльністю підприємства є:

- кошти та грошові потоки, що у розпорядженні підприємства;
- джерела фінансових ресурсів, а саме власний капітал, зобов'язання та доходи майбутніх періодів;
- фінансові відносини, які виражають грошові зв'язки між суб'єктами економічних відносин.

Управління фінансовою діяльністю підприємства завжди пов'язане із сукупністю умов або факторів, які створюють ситуацію, що впливає на функціонування підприємства. Слід зазначити, що управління фінансовою

діяльністю підприємства являє собою систему прийняття рішень щодо управління функціональними підсистемами фінансової діяльності підприємства в розрізі основних її напрямів, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів, пошуком і мобілізацією джерел коштів із метою максимізації ринкової вартості підприємства.

Ефективна організація управління фінансовою діяльністю підприємства залежить від забезпечення фінансової підсистеми своєчасною, якісною, правдивою інформацією, яка надходить з окремих її елементів та підсистем. Досягнення цієї мети можливо шляхом зважених збалансованих рішень в управлінні всіма існуючими системами господарюючого суб'єкта.

Насамперед, для якісної роботи усієї системи управління, в тому числі і фінансової підсистеми, потрібна, перш за все, законодавча та документаційна база для доброякісного виконання своїх обов'язків та врахування всіх складових, які впливають на ефективність діяльності: особливості виду діяльності, запланованої мети та завдань підприємства, внутрішньої та зовнішньої інформації, поточної роботи по різних ділянках суб'єкта, аналізу показників виконаної роботи, прийняття рішень на їх основі та аналіз отриманих результатів з плануванням майбутньої успішної діяльності господарюючого суб'єкта.

Основна діяльність Чернівецького міськШЕП пов'язана із утриманням шляхової мережі міста, поточними ремонтними роботами дорожнього покриття та організація платних місць за паркування.

Обсяг фінансування Чернівецького міськШЕП зменшився у 2022 р. порівняно із 2018 р., на 14.5%. В структурі джерел фінансування Чернівецького міськШЕП найбільша частка – це власний капітал. У 2022 р. вона складала 66,85%

У 2018-2020 р. найбільшу частку у власному капіталі займав додатковий капітал, близько 93%. У 2021 р. відбулася зміна його структури, значно зросла частка власного зареєстрованого капіталу – до 50,23%. У 2022 р.

зареєстрований капітал становив – 38,53%, додатковий – 59,89%, нерозподілений прибуток – 1,58%.

У підприємства спостерігаються інші довгострокові зобов'язання, що зросли за 5 років на 47,6%. Значна сума зобов'язань – це поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги. Основним фактором зменшення позикового капіталу є зменшення величини доходів майбутніх періодів та в певній мірі поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

У 2018-2022 рр. у Чернівецького міськШЕП від'ємне значення власного оборотного капіталу. Крім того у ці роки у міського комунального підприємства була нестача інших планових джерел фінансування для забезпечення запасів, довгострокових джерел, короткострокових кредитів взагалі не було, тому його фінансовий стан був кризовий.

У той же час значення розрахованих відносних показників фінансової стійкості не є низькими і засвідчують нормальний рівень фінансової стійкості Чернівецького міськШЕП.

Для забезпечення своєї основної діяльності з утримання в належному стані дорожнього покриття Чернівецьке міськШЕП потребує значного обсягу необоротних активів. Але їх вартість у 2018-2021 рр. зменшувалася. У 2022 р. спостерігалось незначне збільшення. Вартість оборотних активів Чернівецького міськШЕП є значно меншою ніж оборотних, їх вартість також зменшилась.

Питома вага необоротних активів Чернівецького міськШЕП є на рівні 89-91%.

Чернівецького міськШЕП володіє нематеріальними активами та основними засобами. Величина нематеріальних активів була незначна, значно зросла у 2022 р. Необоротні активи Чернівецького міськШЕП формується переважно за рахунок основних засобів. Вартість основних засобів у 2018-2022 рр. постійно зменшується. За п'ять років її зменшення зафіксоване на

рівні 25,65%. Величина зносу їх щорічно зростає. У 2022 р. вони зношені на 63%.

За 2018-2022 рр. величина оборотних активів зросла на 1094 тис. грн. Оборотні активи переважно зростали за рахунок збільшення запасів на 279 тис. грн., дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги на 902 тис. грн., дебіторської заборгованості з бюджетом на 195 тис. грн., інших оборотних активів на 117 тис. грн. Величина іншої поточної дебіторської заборгованості Чернівецького міськШЕП та грошових коштів навпаки зменшилася на 305 тис. грн. та 105 тис. грн. відповідно.

Відповідно до розрахунків баланс підприємства не є ліквідним. Значення коефіцієнтів платоспроможності є низькими, тобто платоспроможність є недостатньою.

Чистий дохід від реалізації послуг Чернівецького міськШЕП збільшився за п'ять років на 90,12 %. Водночас, собівартість реалізованої продукції, послуг зросла на 69,64%. Внаслідок змін доходів і витрат найбільший обсяг прибутку підприємство отримало у 2022 р. у сумі 7486 тис. грн., збитку у 2021 р. у сумі 4245 тис. грн.

Проблеми ефективного управління фінансовою діяльністю об'єднуються у чотири напрямки у розрізі функціональних підсистем управління фінансовою діяльністю: управління ліквідністю та платоспроможністю; управління фінансовою стійкістю; управління рентабельністю (прибутковістю); управління діловою активністю підприємства. Кожен із напрямів характеризується групою фінансових показників, що є індикаторами стабільності функціонування підприємства, і мають пороговий рівень якості управління, недостатність якого й характеризуватиме наявність для підприємства проблем даного напрямку.

Важливою складовою в процесі покращення фінансового стану підприємства є пошук оптимального співвідношення між позиковим та власним капіталом підприємства, що в свою чергу сприяє мінімізації фінансового ризику та максимізації рентабельності капіталу. В процесі

поліпшення та підтримки фінансового стану Чернівецького міськШЕП можуть бути використані такі заходи: збільшення вхідних грошових потоків, зниження собівартості продукції, удосконалення організації виробництва, мобілізація внутрішніх резервів, оптимізація розподілу прибутку, зменшення суми поточних фінансових зобов'язань. Також дуже важливим є систематичне та детальне аналізування динаміки показників фінансового стану підприємства. Залежно від зміни яких будуть прийматися відповідні управлінські рішення, щодо зменшення впливу негативних факторів. Отже, пошук шляхів поліпшення фінансового стану є дуже важливою складовою управління фінансової діяльності підприємства, адже його оцінка та аналіз може допомогти мобілізувати фінансові ресурси, визначити напрямки покращення фінансового стану та допомогти уникнути кризових ситуацій.

Отже, з метою підвищення ефективності фінансової діяльності підприємства необхідно здійснювати системне управління фінансами враховуючи особливості виду діяльності підприємства. Це дозволить сформулювати найбільш ефективні інструменти для досягнення мети фінансової політики для забезпечення безперебійної та результативної діяльності підприємства. Всебічно враховуючи фінансові можливості підприємства, комплексно оцінюючи характер внутрішніх та зовнішніх факторів, фінансова діяльність забезпечить відповідність фінансово-економічних можливостей суб'єкта економічної діяльності сучасним умовам господарювання.

Список використаних джерел

1. Азаренкова Г. М. Журавель Т. М., Михайленко Р. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2009. 299 с.
2. Аранчій В. І. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: Професіонал, 2004. 304 с.
3. Базарна О.В. Адміністрування державних цільових програм в житлово-комунальній галузі країни. Інвестиції: практика та досвід. № 8. 2011. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2011/27.pdf (Дата звернення: 25.05.2021 р.).
4. Бердар М. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2010. 352 с.
5. Бізонич Д. В. Фінансові ресурси підприємств житлово-комунального господарства в умовах децентралізації сучасної України. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 11. С. 90–97.
6. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: навч. посібник, 2-ге вид. К.: КНЕУ, 2014. 592 с.
7. Богомолова Н. І. Фінансові важелі в системі формування показників діяльності підприємства *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту*. Сер.: Економіка і управління. 2014. №27. С. 277 – 281
8. Габор С.С., Габор В, С. Ефективність як економічна категорія. Інноваційна економіка. 2012. № 7. С. 14–17.
9. Гой І. В., Смелянська Т.П. Підприємництво: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури». 2013. 368 с.
10. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.08.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
11. Глухова В. І., Гомулко Н. В. Комунальний кредит як джерело фінансового забезпечення розвитку територіальних громад. *Modern Economics*. 2020. № 21. С. 19-25. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V14\(2020\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V14(2020)-06).

12. Димченко О. Житлово-комунальне господарство в реформаційному процесі : монографія; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х., 2009. 356 с.
13. Дехтяр Н. А. Люта О. В., Пігуль Н. Г. Фінансовий механізм діяльності суб'єктів господарювання: монографія/ Суми Університетська книга. 2011. – 182 с.
14. Слецьких С. Я. Дослідження сутності та складових фінансового механізму стійкого розвитку промислового підприємства *Економіка промисловості*. – 2013. №3 (63). С. 105 –112.
15. Загірняк Д.М., Данилко В.К., Іщенко С.В., Лига Д.Л. Стратегічна стійкість в умовах глобалізації економіки як антикризовий інструмент. Вісник НТУ «Харківський політехнічний інститут» (Економічні науки). Харків, 2020. (3). С. 102-105. URL: <http://es.khpi.edu.ua/article/view/2519-4461.2020.3.102>.
16. Загірняк Д. М., Глухова В. І., Кравченко Х. В. Діяльність комунальних підприємств і їх фінансове забезпечення в умовах децентралізації *Ефективна економіка*, №1, 2021. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2021/14.pdf
17. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник К.: Знання, 2007. 1072 с.
18. Запатріна І. Лебеда Т. Житлово-комунальне господарство: перспективи реформування // *Економіка України*. 2012. № 10. С. 34—44.
19. Зятковський І. В. Зятковська Л. І., Романів М. В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. Чернівці : Золоті литаври, 2007. 274 с.
20. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” № 996-XIV від 16.07.1999. Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
21. Зятковський І. В. Теоретичні засади фінансів підприємств. *Фінанси України*. 2000. № 4. С. 17-26.
22. Жукова О.А., Михайлюк В.В. Теоретичні аспекти фінансового забезпечення підприємств комунального господарства. *Подільський науковий вісник*. № 2 (14). Вінниця. 2020. С. 10—14.

23. Жулин О. В., Зеленюк-Джунь Л. В. Управління фінансовими ресурсами комунальних підприємств і перспективи їх розвитку. *Бізнес-інформ*, № 7, 2020. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform2020-7_0-pages-174_180.pdf.
24. Касич А.О., Хіміч І. Г. Методичні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства *Бізнес Інформ*. 2012. № 12. С. 176–179.
25. Кірсанова Т. О., Дьяченко Н. А. Проблеми та перспективи фінансового планування на підприємстві. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2011. №4. С. 48 – 57.
26. Килимник І. І. Практичні проблеми в галузі житлово-комунального господарства та шляхи їх вирішення. *Open Journal System*, № 1 (2015), С. 48-50.
27. Кириленко О. П., Перевознюк В. В. Фінансове забезпечення підприємств в умовах водопостачання та водовідведення в мовах бюджетної децентралізації *Фінанси України*, № 3. 2015. С.88-100.
28. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування/ укладач: Ткаченко І.П. Кам'янське, ДДТУ, 2019 р. 223 с.
29. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Х.: Фактор, 2015. 784с.
30. Кравчук О. М., Лещук О. М. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. –504 с.
31. Куценко А.В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємств споживчої кооперації України: монографія. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008 215 с.
32. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304с.
33. Малік Л. В., Павлова К. І. Проблеми фінансового планування та бюджетування. Наукові конференції. URL: <http://intkonf.org/malik-lv-pavlova-ki-problemi-finansovogo-planuvannya-ta-byudzhetuвання/>

34. Мартюшева Л. С., Меренкова Л. О. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб. Х. : ХНЕУ, 2008. 218 с.
35. Мацьків В. В. Фінансовий механізм забезпечення розвитку підприємств Інноваційна економіка. 2013. –№11. С. 194 – 199.
36. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності державного сектору економіки, затверджена наказом Міністерством фінансів України 14.02.2006 № 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06#Text>
37. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені Наказом Мінфіну України від 28.03.2013 р. №433. URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536
38. Місцеві фінанси : підруч. за ред. д.е.н., проф. О. П. Кириленко. 2-ге вид., доп. і перероб. Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2014. 448 с.
39. Мовчан Д. Деякі аспекти державного управління у сфері житлово-комунального господарства в зарубіжних країнах. Інноваційний ресурс соціально-економічного розвитку України: зб. доп. 84-ї наук. конф. студ. КНЕУ, 24 квітня — 23 травня 2017 р. Київ: КНЕУ, 2017. С. 551—553.
40. Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія): навч. посібник. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: КНЕУ, 2001. 240 с.
41. Набатова Ю. А. Чорненко О. С. Шляхи та напрямки поліпшення фінансової діяльності суб'єкта господарювання. Ефективна економіка. 2018, № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/78.pdf
42. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73
43. Ніпіаліді О. Ю. Фінанси підприємств : навч. посіб. / О. Ю. Ніпіаліді, Н. І. Карпишин. - Тернопіль : Економічна думка, 2009. - 232 с.
44. Непран І. В. Підвищення ефективності фінансового контролю на підприємствах в Україні *Управління розвитком*. 2014. №2 (165). С. 5 – 7.

45. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід" (П(С)БО 15) затверджено наказом Міністерства фінансів від 29 листопада 1999 року № 290. URL: <https://zakon.help/law/290/>
46. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" (П(С)БО 16) затверджено наказом Міністерства фінансів від 31 грудня 1999 року № 318 URL: <https://zakon.help/law/318/>
47. Селівестрова Л., Скрипник О. Фінансовий аналіз. навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2019 р. 274 с.
48. Титаренко І. В. Організація управління фінансовою системою підприємства Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер: Економіка. 2011. Вип. 16. С. 220-224. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2011_16_32.
49. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. посібник. К.: Кондор. 2005. 400 с.
50. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2009. 320 с.
51. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
52. Фінанси підприємств: Підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін., Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 6-те вид., перероб. та допов. К.: КНЕУ. 2006. 552 с.
53. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / за заг. ред. О. О. Терещенка. К. : КНЕУ, 2006. 312 с.
54. Фінансовий аналіз: навч. посіб./ укл.: Н. Л. Марусяк. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.
55. Фінансовий менеджмент: підручник / Під кер. А.М. Поддєрьогіна. К. : КНЕУ, 2005. 536 с.
56. Шаповал Л. П. Формування фінансово-кредитних відносин в комунальному господарстві. Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. Вип. 10 (101). К., 2009. С.127 – 131.

57. Шишкіна О. В., Баранець А. А. Дослідження сутності фінансової діяльності суб'єктів підприємницької діяльності *Фінансові дослідження*. 2017. № 1 (2). С. 186-195.
58. Ярова Ю. Ю., Ліщинська Л. Б. Сутність внутрішнього контролю на підприємствах України. *Економічні науки. Економіка підприємства*. URL: http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Economics/73977.doc.htm
59. UN-water global annual assessment of sanitation and drinking-water (GLAAS) 2012 report: the challenge of extending and sustaining services URL: <http://www.worldbank.org/>.
60. Water PPPs // Handshake. 2012. No 1. 62 p. URL: <http://www.worldbank.org/>.
61. Infrastructure 2013: Global Priorities, Global Insights URL: <http://www.worldbank.org/>.

АНОТАЦІЯ

Бублик В. В. Управління фінансовою діяльністю підприємств в сучасних умовах господарювання. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття другого рівня вищої освіти «магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, Чернівці, 2023.

В магістерській роботі розкрито зміст та завдання фінансової діяльності; визначено особливості управління фінансовою діяльністю підприємства та її організаційне забезпечення; дано характеристику фінансування Чернівецького міськШЕП; здійснено аналіз складу та структури активів підприємства; дано оцінку ефективності фінансової діяльності комунального підприємства; визначено проблеми та перспективи підвищення результативності фінансової діяльності на підприємстві; розроблено рекомендації щодо вдосконалення управління фінансовою діяльністю Чернівецького міськШЕП.

Ключові слова: фінансова діяльність, фінансова результативність, капітал, фінансові ресурси, управління фінансовою діяльністю.

SUMMARY

Bublyk Vasyl Management of financial activities of enterprises in modern economic conditions. - Manuscript. Qualification work for obtaining the second level of higher education «master» in specialty 072 «Finance, banking and insurance». Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2023.

The content and tasks of financial activity are disclosed in the master's work; the peculiarities of managing the financial activities of the enterprise and its organizational support are determined; the characteristics of the financing of the Chernivtsi municipal contractor road operation enterprise are given; an analysis of the composition and structure of the company's assets was carried out; an assessment of the financial performance of the utility enterprise is given; problems and prospects for increasing the effectiveness of financial activities at the enterprise are determined; developed recommendations on improving the management of financial activities of the Chernivtsi municipal contractor road operation enterprise.

Keywords: financial activity, financial performance, capital, financial resources, financial activity.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Бублик В. В.